

COMPRA PÚBLICA RESPONSABLE

RECULL D'APRENTATGES,
EXPERIÈNCIES INSPIRADORES I
DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

*Jornada del 22 de març de 2019
organitzada per la XMESS i la DIBA*

Abril, 2019

ÍNDEX

06	Introducció i objectius
07	Context i estat de l'art
08	Presentació de la jornada
08	___ L'interès de la XMESS per treballar la compra pública responsable
08	___ Recomanacions per a la promoció de la CPR de la Diputació de Barcelona
09	___ Les mesures de contractació pública responsable de la Generalitat
10	___ El programa ESER: suport de la CE a l'economia social
12	Algunes reflexions sobre la compra i la contractació pública responsable
14	___ La nova llei i què n'hem d'esperar (i no esperar)?
16	___ Com podem trencar el gel en l'àmbit operatiu? Quines són les vies que hem de considerar estratègiques i com cal que les gestionem?
17	___ Com podem gestionar les impugnacions?
18	___ Quins aspectes hem de tenir més presents a l'hora d'incloure criteris ASG en la compra i la contractació pública?
19	___ Com podem treballar en xarxa entre administracions per potenciar aquest tema?
21	___ Quins reptes de futur tenim al davant?
22	Experiències inspiradores
22	___ La gestió del servei de menjadors a Arbúcies, una aposta per l'ESS
24	___ Un any d'aplicació de la guia de clàusules socials a Granollers
27	___ La proposta del TSS per a la concertació dels serveis a les persones
28	___ La dimensió social de la CPR a Vilafranca del Penedès
31	___ La igualtat de gènere en la contractació pública: mesures i recomanacions
33	___ La cooperativa mixta com una nova forma de gestió a Barcelona
36	___ L'aplicació de la CPR a la Diputació de Barcelona
39	Conclusions i propostes de continuïtat
43	Annexos
43	___ Programa en detall de la jornada
44	___ Llista de documentació relacionada

INTRODUCCIÓ I OBJECTIUS

La Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS), en col·laboració amb la Diputació de Barcelona, ha organitzat una jornada tècnica de contractació i compra pública responsable que ha tingut lloc el dia 22 de març de 2019 a l'equipament per a la promoció de la innovació socioeconòmica (InnoBA) de Barcelona. El present document respon a l'objectiu de recopilar tots els continguts i experiències compartides a la jornada, així com sistematitzar els aprenentatges i proposar algunes actuacions de continuïtat que permetin ampliar l'impacte de la jornada més enllà del seu dia d'execució.

La XMESS, una associació formalment constituïda el 17 de maig de 2017 però amb activitat des de l'any 2015, compta actualment amb 37 municipis adherits de diferents indrets de Catalunya que tenen per objectiu la promoció, el reforç i la consolidació de l'economia social i solidària (ESS) del territori. Des dels inicis, l'entitat ha organitzat diverses jornades on s'han tractat aspectes relatius a la contractació pública responsable i actualment disposa d'un grup de treball específic en la matèria que va ser encarregat de coordinar i promoure la jornada que ens ocupa.

La jornada ha comptat amb la participació de persones molt diverses relacionades tant directament com indirectament amb la contractació pública responsable i la promoció de l'ESS, explicitant una relació amb elevades sinèrgies positives que durant els darrers anys ha intensificat el seu nivell de col·laboració. Representants d'entitats públiques, socials, expertes tècniques en diferents àmbits com el legal i l'econòmic, amb la participació de

la Comissió Europea, han compartit les vivències pràctiques i reflexions conceptuals que envolten la CPR amb les prop de més de 90 persones que han assistit, en representació tant de poders adjudicadors com d'entitats de la societat civil. L'acte forma part del programa de la Comissió Europea "European Social Economy Regions" (ESER) de 2019.

El present document s'ha estructurat seguint el programa de continguts de la jornada, que s'inclou a l'annex, juntament amb documentació relacionada amb cadascuna de les intervencions. Cal considerar que no es tracta d'una transcripció literal del que les persones ponents van manifestar, sinó d'un recull d'aprenentatges i intervencions plantejades, tant per les persones ponents com pels diferents debats i intervencions de les persones assistents. De la mateixa manera, s'ha incorporat un recull d'aprenentatges al final de cada intervenció, i una valoració global de les principals conclusions, així com una proposta d'actuacions de continuïtat.

CONTEXT I ESTAT DE L'ART

El nou marc legal europeu, l'essència del qual es recull a l'Estratègia Europa 2020 i es materialitza a les Directives de 2014, obre les portes a una concepció més àmplia de la contractació pública, fins aleshores considerada sovint com un acte de compra sense més implicacions. Després d'un llarg període d'inseguretat jurídica vinculada a la no transposició de les directives, i ja amb el Decret 3/2016 de mesures urgents en matèria de contractació pública, es publica la Llei 9/2017, que no entra en vigor fins al 9 de març de l'any 2018.

La nova Llei 9/2017 de contractes del sector públic (LCSP), incorpora, gràcies a més de 900 esmenes realitzades per entitats com REAS i CEPES, consideracions lligades a la transposició de la Directiva 2014/24/UE especialment rellevants per a la inclusió d'aspectes ambientals, socials i per a la promoció de la PIME i l'economia social i solidària.

En aquest sentit, la llei amplia l'objecte del contracte a tot el cicle de vida del producte o servei, i estableix de forma preceptiva la incorporació de criteris socials i ambientals de manera transversal en els contractes i la facilitació de la contractació de PIMES i empreses d'economia social i solidària. Entre algunes de les mesures específiques que preveu la llei per afavorir l'ESS destaquen la nova reserva de contractes de serveis socials, culturals i de salut a determinades organitzacions (empreses socials), l'obligació d'establir percentatges de reserva a centres especials de treball (CET) d'iniciativa social i empreses d'inserció, la possibilitat de gestionar alguns serveis a les persones a través del concert social, l'oportunitat de reservar lots de contractes

a les mateixes entitats amb dret de reserva contractual, o la subrogació obligatòria de personal en contractes anteriorment gestionats per CET. La norma també afavoreix l'economia social i solidària amb la simplificació de tràmits administratius, l'obligació de dividir els contractes en lots, la reducció de la solvència i l'eliminació de garanties en certs supòsits, entre d'altres.

La presència d'un nou marc legal favorable coincideix amb un període de gran creixement de l'economia social i solidària a Catalunya i de reconeixement formal de la seva existència i el seu impacte positiu per part de l'administració pública. És aquesta confluència clau entre creixement i consolidació de l'oferta, noves possibilitats en la contractació pública i identificació per part de l'administració de l'ESS com una aliada en l'assoliment de diversos objectius de política pública, allò que presenta una oportunitat única per aconseguir el doble objectiu de transformació perseguit. D'una banda, internament, en matèria de concepció de compra i contractació pública i millora de la seva eficiència des d'una perspectiva sistèmica, i de l'altra, externament, en la millora de l'acompliment del teixit econòmic i social i la generació d'externalitats positives tant econòmiques, com ambientals, socials i de bon govern, tot consolidant un nou model de desenvolupament local al territori.

03

PRESENTACIÓ DE LA JORNADA

La benvinguda per part de la **Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària (XMESS)** i la intervenció de diferents persones representants d'ens públics supramunicipals, concretament la Diputació de Barcelona, la Generalitat de Catalunya i la Comissió Europea, aporten context, recursos i recomanacions per a la promoció de la compra pública responsable.

L'INTERÈS DE LA XMESS PER TREBALLAR LA COMPRA PÚBLICA RESPONSABLE

Txell Carbó, en representació de la vicepresidència de la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària, introdueix el contingut de la jornada i la contextualitza en el marc del programa europeu ESER.

La XMESS compta amb diverses comissions obertes a la participació dels diferents ens locals adherits. En aquest sentit, després de detectar en les assemblees i les diverses jornades la necessitat de desenvolupar la contractació pública responsable, es constitueix formalment un grup de treball per entomar aquesta qüestió dins la xarxa.

RECOMANACIONS PER A LA PROMOCIÓ DE LA CPR DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

Maria Sol Lage, cap de l'Oficina Tècnica d'Estratègies per al Desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona, destaca la importància del paper de les administracions públiques per a l'afavoriment de l'economia social i solidària des de la demanda, més enllà de facilitar espais o recursos, i utilitzant les potencialitats que ofereix el nou marc legal de contractació pública.

09 |

Recull d'aprenentatges,
experiències inspiradores
i documentació relacionada

COMPRA
PÚBLICA
RESPONSABLE

En l'actualitat ja existeixen models de plecs i exemples pràctics de contractació pública responsable, per tant, és important seguir avançant en tres eixos:

1. Treballar aspectes normatius.
2. Capacitar l'ESS perquè pugui accedir a la contractació pública i obtingui així una quota de mercat.
3. Aconseguir evidències i dades que mesurin els beneficis que l'ESS aporta a la contractació pública.

La voluntat de la Diputació de Barcelona és la de seguir col·laborant amb la XMESS amb l'objectiu de poder transformar les economies locals en economies més responsables.

LES MESURES DE CONTRACTACIÓ PÚBLICA RESPONSABLE DE LA GENERALITAT

Anna Ciutat, subdirectora general de Contractació de la Generalitat de Catalunya, presenta el marc legal, la situació actual i les mesures desenvolupades per la Generalitat en matèria de contractació pública responsable.

La manca de neutralitat de l'acció de compra, tant si aquesta és efectuada per una administració pública com per un agent privat, i l'augment de la consciència del conjunt de la societat dels impactes associats al consum, contribueix perquè les administracions públiques hagin d'adoptar un rol exemplar, modificant les seves pràctiques de consum. Igualment, l'elevat percentatge que representa la contractació pública sobre el total de la despesa pública (35-40%) i el seu paper en la gestió de serveis públics, així com la significativa influència que aquesta té sobre el mercat incideixen en la seva consideració com a política pública.

Després d'una llarga trajectòria de gestió de les polítiques públiques socials i ambientals a través de "soft law", apareix finalment un nou marc legal eu-

ropeu que recull la visió estratègica de la contractació pública. En aquest sentit, les Directives de 2014 (entre les quals destaca la Directiva 2014/24/UE) incorporen en el seu redactat i la seva essència el foment d'objectius socials comuns, la participació de les PIME i l'economia social.

Posteriorment a l'entrada en vigor de les Directives, i davant la manca de transposició a l'Estat espanyol, s'aprova a Catalunya el Decret Llei 3/2016, de mesures urgents en matèria de contractació pública, pel qual entren en vigor alguns aspectes recollits a les Directives, relatius a la divisió en lots o les mesures d'anticorrupció, entre d'altres.

D'altra banda, l'aprovació de la Llei 5/2017, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic [...] introdueix, entre d'altres, la necessitat d'incorporar els costos salarials en el pressupost de licitació dels contractes de serveis (art.159).

Finalment, la Llei 9/2017 que transposa les Directives 2014/23/UE i 2014/24/UE no incorpora massa novetats respecte al foment de la innovació, però sí que ho fa en l'àmbit ambiental, social i de foment de les PIMES i l'economia social. En aquest sentit, cal destacar el següent:

- **Foment de la PIME i del Tercer Sector Social:** existeixen diverses mesures, com la reducció de solvències o la divisió en lots.
- **Mesures d'innovació:** actualment estan poc desenvolupades, ja que es requereix d'un treball previ i d'un desenvolupament posterior. És especialment interessant el potencial dels ens locals a l'hora d'afavorir la innovació.
- **Política ambiental:** es tracta d'una vessant força consolidada en la contractació pública, amb una llarga trajectòria. Amb la nova llei s'ha vist afavorida per l'ampliació de l'objecte del contracte a tot el cicle de vida.

- **Política social:** comprèn la integració de col·lectius desfavorits i mesures de responsabilitat empresarial, que poden integrar aspectes com la igualtat de gènere, la millora salarial o el funcionament de l'empresa.

Algunes de les mesures de contractació pública responsable que ha desenvolupat la Generalitat per afavorir les PIMES inclouen la redacció d'informes d'indicadors, com els informes anuals d'indicadors amb especial referència a l'adjudicació a PIMES, la nova eina interactiva des de la qual es pot accedir a les previsions de futures licitacions (sistema de planificació per informar de les licitacions amb antelació) i la Guia de bones pràctiques per al foment de l'accés de les PIMES a la contractació del sector públic de Catalunya, l'esborrany de la qual va ser presentat a la jornada "Nous reptes de la contractació pública amb les PIMES" del 28 de febrer al Palau Robert de Barcelona, i que pretén ser una eina perquè el personal tècnic compti amb coneixement suficient per poder afavorir les PIMES.

En termes d'innovació, destaca el Pla nacional de compra pública d'innovació de Catalunya aprovat el 2016 i, quant a guies aprovades per la Generalitat, existeix la Guia de bones practiques per al foment de l'R+D+I en l'àmbit de la contractació pública (2012).

Pel que fa a les mesures ambientals, es compta amb diverses guies per a l'ambientalització de contractes juntament amb un model de contracte d'eficiència energètica (model de contracte de rendiment energètic amb garantia d'estalvi per a edificis públics, del Pla d'eficiència energètica als edificis i equipaments de la Generalitat de Catalunya).

Amb relació a les mesures socials, el 2017 es va aprovar el Codi per a una contractació pública socialment responsable i es va actualitzar el Codi de principis i conductes recomanables en la contractació pública.

Un dels reptes més importants que cal abordar per al desenvolupament pràctic de la compra pública responsable i l'aplicació efectiva de la nova llei és el treball en xarxa de les diferents administracions públiques mitjançant grups de treball específics. D'altra banda, les Juntes Consultives i els Serveis d'Intervenció han de ser capaços de facilitar l'aplicació efectiva de la llei pel que fa a la introducció de clàusules socials, ambientals i de bon govern.

EL PROGRAMA ESER: SUPORT DE LA CE A L'ECONOMIA SOCIAL

Estelle Bacconnier Thivet, Policy Officer de la Direcció General pel Mercat Intern, la Indústria, l'Emprenedoria i la PME de la Comissió Europea, presenta el programa European Social Economy Regions (ESER).

La importància de la contractació pública en el PIB europeu (14%) i el nou marc legal que introdueixen les Directives de 2014, posen en relleu la necessitat de promoure la contractació pública socialment responsable. Tanmateix, l'aplicació real de les Directives encara és molt limitada, i cal destinar esforços per aprofitar les oportunitats que ofereix el nou marc normatiu. En aquest sentit, la Comissió Europea demana l'aplicació estratègica de la contractació pública i considera responsabilitat de les administracions públiques concebre la compra i la contractació de manera que l'economia social (ES) hi tingui un paper rellevant.

Més enllà de l'àmbit normatiu, la Comissió Europea compta amb altres instruments per afavorir l'economia social a Europa. És el cas d'ESER, un projecte que s'inicia com a pilot l'any 2018 i que té l'objectiu de donar visibilitat a l'ES, entendre millor les necessitats de cada territori per promoure-la, difondre les oportunitats de suport que existeixen en l'àmbit europeu en aquest sentit i crear un grup

que englobi l'ES a Europa, de cara a identificar reptes i cooperar per trobar solucions per fomentar aquest model econòmic.

La participació al programa és oberta i qualsevol administració local o regional interessada en fomentar l'ES que no hagi participat l'any 2018 pot presentar una sol·licitud per organitzar un esdeveniment en col·laboració amb els grups d'interès locals i regionals, amb l'objectiu de potenciar les relacions entre aquests, les organitzacions d'ES, els agents d'innovació social i les administracions públiques perquè juntes promoguin el valor afegit i els beneficis d'aquest model d'activitat productiva.

Actualment, l'ESER 2019 compta amb 55 regions i ciutats inscrites, de 20 països europeus diferents, i conclourà amb un esdeveniment que tindrà lloc a Brussel·les a l'octubre, on es convidarà a totes les regions i ciutats que hagin participat durant el 2018 i el 2019 en el projecte. Més endavant, es preveu l'organització de trobades europees per promoure l'ES i està prevista una Cimera d'Economia Social el novembre de 2020 a Alemanya.

Altres iniciatives de la Comissió Europea relacionades amb el foment de l'ES dirigides tant a poders adjudicadors com a grups d'interès de l'ES inclouen:

- Jornades i esdeveniments a 15 països europeus, entre els quals no s'hi troba Espanya (en execució fins a finals de 2019)
- Actualització de la Guia de Compra Social de la Comissió (publicació esperada a finals de 2019)
- Identificació i llista de bones pràctiques addicionals i campanya de comunicació (llançament a mitjans de 2019)

PRINCIPALS APRENTATGES

- Compromís de la XMESS per treballar la contractació pública responsable (CPR), constituint un grup de treball específic.
- Suport de la CPR i del seu ús estratègic per afavorir l'ESS per part de totes les representants governamentals presents a la jornada.
- Existència de mesures de suport en l'àmbit europeu per als ens locals interessats en promoure l'ESS i possibilitat de crear xarxes amb organitzacions i ens d'altres països europeus per assolir objectius comuns.
- Possibilitat d'utilitzar recursos ja existents de la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona, quant a guies, procediments i models de contractes.
- Necessitat dels diferents nivells d'administració de treballar en xarxa, mitjançant la creació de grups de treball específics, per al desenvolupament efectiu de la CPR.

ALGUNES REFLEXIONS SOBRE LA COMPRA I LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA RESPONSABLE

En Paco Blanco, expert en contractació pública, i l'Amanda Ortega, experta en responsabilitat social i contractació pública responsable, comparteixen algunes consideracions clau a l'hora de promoure la inclusió de criteris ambientals, socials i de bon govern (ASG) a la compra i la contractació pública.

És important considerar el marc contextual en què es desenvolupa aquesta jornada, i que explicita la sinergia positiva existent entre la contractació pública responsable (CPR) i l'economia social i solidària (ESS). La CPR pot aportar l'incentiu econòmic necessari tant per a la viabilitat (de les entitats actuals) com per a la transformació (d'aquelles que no han incorporat aspectes d'ESS a la seva gestió i operació). Ara bé, la compra i la contractació no ho poden tot, per la qual cosa, ampliar la visió estratègica en aquest sentit permetrà identificar i fer ús dels mecanismes de política pública més adients per a cada cas concret, i així evitar potencials frustracions.

De la mateixa manera, cal tenir presents tres elements molt importants que contextualitzen el moment que estem vivint en matèria d'inclusió de criteris ambientals, socials i de bon govern a la compra i la contractació pública:

- La CPR com a política pública: Hem viscut una evolució en matèria de compra i contractació pública (CCP), que ha passat de la inclusió de consideracions ambientals a una visió estratègica de la CCP sota la qual no es concep la generació d'externalitats negatives que després han de ser directament compensades per la mateixa administració pública. La compra i la contractació pública responsable, entesa com aquella que incorpora aspectes ambientals, socials i de bon govern a la presa de decisions, esdevé una política pública estratègica.
- Inclusió del concepte del cicle de vida al nou marc legislatiu: Aquesta inclusió trenca amb la limitació de la responsabilitat en les fronteres organitzacionals, i elimina les restriccions existents fins el moment a considerar aspectes ASG a tot

el cicle de vida del producte/servei a l'hora de dissenyar un plec o una licitació. Això genera per primera vegada una responsabilitat directa entre l'organització que compra o consumeix un determinat producte/servei, i els impactes associats a la producció, distribució, ús i disposició final d'aquest producte/servei.

- Agenda internacional i nous marcs regulatoris: Els 17 Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que conformen l'anomenada Agenda 2030 són el full de ruta de referència respecte a la construcció compartida d'un futur econòmic i social sostenible amb la vinculació de totes les actores implicades. L'objectiu número 12 (Producció i Consum responsable) inclou una meta específica, la número 7, que textualment diu el següent: "Promoure pràctiques d'adquisició pública que siguin sostenibles, d'acord amb les polítiques i prioritats nacionals". La CPR és, doncs, un objectiu explícit d'un marc tan rellevant i d'aplicació directa a totes les administracions públiques com el promogut per Nacions Unides.

A aquest, cal afegir els Principis d'Empresa i Drets Humans de Ruggie, que amplien la responsabilitat per la violació dels drets humans al cicle de vida d'un producte o servei a aquella organització que l'està consumint, ja sigui pública o privada. Per tant, explicita que cal dur a terme un exercici de deguda diligència en matèria de drets humans que analitzi tot el cicle de vida de les nostres compres i incorpori els impactes sobre els drets humans que s'hi produeixen. Un exemple d'aplicació normativa d'aquest enfocament el constitueix la Modern Slavery Act al Regne Unit, on totes les empreses d'unes determinades característiques (incloent-hi les de caràcter públic) han d'elaborar informes anuals sobre els riscos d'esclavitud moderna que es produeixen en la seva cadena de subministrament.

Finalment, les darreres normatives en matèria d'informació no financera amplien l'obligació de rendició de comptes d'aspectes no financers a totes aquelles organitzacions de més de 500 treballadores (i més de 250 en alguns supòsits), de forma alineada amb la creixent demanda de transparència tant al sector públic com al privat.

Aquests elements impliquen el consens generalitzat al voltant de la inclusió de consideracions ASG a la compra i la contractació pública, si bé la seva posada en pràctica és el que genera més dubtes i presenta alguns obstacles a priori que semblen molt difícils de superar. La valoració des d'una perspectiva estratègica d'una sèrie de qüestions fonamentals per a la posada en marxa d'aquesta nova forma de compra i contractació pública permetrà implantar-la d'una manera més efectiva (tot simplificant al màxim els procediments però conservant l'essència de transformació operacional perseguida) i aprofitar al màxim les potencialitats que ofereix el nou marc legal.

LA NOVA LLEI I QUÈ N'HEM D'ESPERAR (I NO ESPERAR)?

Transcorregut un any des de l'entrada en vigor de la Llei 9/2016 de contractes del sector públic (LCSP), és important conèixer què se'n pot esperar i quines limitacions té el text i el seu desplegament operatiu, per tal d'ajustar les expectatives i les actuacions de totes les parts implicades al màxim, mentre es potencia un creixement i desenvolupament progressiu d'aquesta nova manera d'entendre la compra i la contractació pública.

Alguns dels aspectes més rellevants que val la pena destacar de la LCSP inclouen el contingut detallat al seu article 1: la consideració del concepte de cicle de vida d'un producte o servei, el reconeixement explícit d'aspectes amb impactes ASG significatius que han de ser incorporats a l'anàlisi i el procés de valoració (i per tant l'ampliació del concepte relació qualitat-preu), la inclusió de segells i certificats per acreditar criteris ASG, l'enfocament de la compra com a quelcom estratègic en el marc de les polítiques públiques, el procediment de contractació electrònica i l'ampliació de la reserva a empreses socials. Així doncs, la nova llei ja no es llegeix des dels principis d'equilibri pressupostari i igualtat de tracte, i aposta decididament per un model d'empresa responsable, i per la introducció de criteris ASG més enllà del compliment de la normativa ambiental, social o laboral.

Respecte a la seva incidència operacional, cal destacar que el seu desplegament operatiu requereix d'un enfocament vocacional i no de compliment, si es volen aprofitar totes les potencialitats que recull amb la màxima capacitat transformadora possible. El primer punt operatiu important és aquest canvi d'enfocament cap a la LCSP on totes les parts inte-

ressades han de procurar aprofitar al màxim, superant el llindar bàsic del compliment tradicional associat al marc normatiu vigent. Aquest enfocament incideix directament sobre la necessitat i la tipologia de recursos per a la transició.

Ara bé, la nova llei inclou algunes incoherències, està plantejant dificultats interpretatives i no ha aprofitat el moment d'adaptació obligatòria per a simplificar i estructurar d'una manera més clara els continguts i objectius que persegueix. Per això és imprescindible preveure'n una implantació progressiva i pausada, desenvolupant i consolidant procediments operacionals que assoleixin el veritable esperit transformador de la llei, si més no, el que es desprèn de la seva essència.

Aquesta essència exigeix el reconeixement de la fi del concepte tradicional de compra, i per tant requereix un canvi fonamental respecte al concepte de compra pública i integral en relació amb els procediments associats. La compra pública ha d'internalitzar les externalitats positives i negatives, per forçar que el mercat actuï de forma alineada. És una llei que permet i persegueix la discriminació positiva de

productes i serveis que contribueixin positivament a l'entorn, alhora que evita la generació (o la minimització) d'impactes negatius sobre aspectes ambientals, socials i de bon govern en tot el cicle de vida. És responsabilitat de totes les parts implicades en el procés de compra i contractació aprofitar aquesta possibilitat de discriminar basada en l'exigència de màxima qualitat en la prestació d'un producte o un servei, entenent la qualitat com aquella característica que evita la generació d'impactes negatius sobre les dimensions econòmica, ambiental, social i de governança. Una ampliació conceptual equivalent es produeix en el cas de l'eficiència econòmica, i és que aquesta s'amplia sota la visió sistèmica a la qual respon la LCSP, incorporant variables d'altres dimensions que van més enllà de la financera.

De la mateixa manera, l'abandonament de la hiperjudicialització de la compra i la contractació pública no és quelcom explicitat en el cos de la norma, però esdevé encara més necessari per al seu desplegament operatiu. Ampliar la visió i incorporar altres perspectives a la compra i la contractació que vagin més enllà de la seva connotació jurídica és imprescindible per fer front a alguns dels reptes operaci-

onals associats a la implantació pràctica. Com treballar el valor estimat del contracte si incorporem el cicle de vida i analitzem aspectes ambientals, socials i de bon govern? La resposta a aquesta pregunta requereix d'un coneixement multidisciplinari que només es podrà resoldre amb la participació activa de diferents persones amb coneixements diversos, des d'econòmics fins a ambientals, socials i de caràcter territorial, a banda dels tècnics específics. Cal, doncs, abandonar la hiperjudicialització i avançar cap a la capacitació tècnica amb col·laboració interadministrativa.

El marc legal planteja un escenari de mínim compliment, però no estableix cap màxim, per la qual cosa són nombrosos els buits legals o aspectes concrets no previstos en el cos de la llei que caldrà que es resolguin, ja sigui via consultes de mercat o via jurisprudència. Fins ara, l'advocacia de l'Estat està mostrant un enfocament més proper a l'anterior marc legal i, per tant, no és d'esperar que esdevingui un aliat en l'ampliació del potencial de la llei. Algunes resolucions de tribunals de contractació són esperançadores en aquest sentit, i és imprescindible fer-ne seguiment i recopilar de forma conjunta per tal d'elaborar una jurisprudència positiva en aquest sentit que alimenti les justificacions de noves actuacions proposades a futur.

Finalment, és important preveure les limitacions tant de contingut com d'aplicació pràctica de la LCSP per tal de ponderar adequadament la potenciació de la compra i la contractació pública com a política pública en les diferents àrees de gestió pública, i per considerar alternatives en matèria de gestió de béns públics de forma complementària.

COM PODEM TRENCAR EL GEL EN L'ÀMBIT OPERATIU? QUINES SÓN LES VIES QUE HEM DE CONSIDERAR ESTRATÈGIQUES I COM CAL QUE LES GESTIONEM?

En termes generals, la realitat és que les administracions públiques i els poders adjudicadors no estan preparades per poder implementar la LCSP i aprofitar tots els seus potencials. Cal, en aquest sentit, treballar per una especialització i professionalització de la compra i la contractació pública.

És necessari dur a terme una reflexió interna sobre qui som com a poder adjudicador, quin volum de compra tenim i quina és la nostra capacitat d'influència sobre el teixit econòmic, de tal manera que sigui possible prioritzar els esforços de forma proporcional a les actuacions més efectives per a assolir els objectius perseguits.

Calen recursos, formació i lideratge polític per fer front als reptes que es plantegen en matèria de compra i contractació pública. La realitat no respon a les necessitats, i un exemple en aquest sentit és el desplegament de la contractació electrònica, pel qual no s'estan generant facilitats ni elements que promoguin i accelerin aquesta transició, imprescindible per a la reducció de la càrrega administrativa i l'alliberament de recursos cap a la vessant de gestió i seguiment de l'execució dels contractes.

Independentment, però, dels recursos necessaris, és important tenir present que són dos grans àmbits els que cal treballar de forma paral·lela per tal d'iniciar el canvi cultural i organitzatiu necessari:

- **Àmbit relacional:** l'elevat nombre d'actores implicades i la seva diversitat d'expectatives i punts de partida requereix un treball específic que és imprescindible per tal que les actuacions de caràcter operacional siguin efectives. En aquest sentit treballar de forma estreta amb al cos d'intervenció, secretaria i tesorers, així com amb l'àmbit polític

i els diferents grups d'interès implicats (tant internament com externament) és un element clau per a l'èxit de tot plegat. En funció de cada cas específic, caldrà treballar més unes relacions que unes altres, i la relació amb els grups d'interès externs és quelcom del que els municipis petits poden aportar àmplia experiència en comparació dels grans municipis. Aquest darrer camp és relativament nou, i tot considerant les possibilitats de la LCSP i la rellevància de la implicació del teixit econòmic i social en la identificació tant d'impactes com de consideracions ASG a incorporar, esdevé un àmbit on cal forçar l'exploració i la innovació.

- **Àmbit operatiu:** cal explicitar les tasques específiques relacionades amb totes les noves consideracions que es deriven de la LCSP i especialment amb aquelles més relacionades amb la necessitat de modificar els procediments existents. Així, la inclusió de consideracions ASG en la compra i la contractació pública o la definició i mapatge de cicles de vida són tasques noves que fins ara podien ser omeses en el lloc de treball específic, però que ara són elements clau en el terreny legal que incideixen de forma elevada sobre l'àmbit operatiu. Així doncs, cal trencar amb les inèrcies heretades i modificar l'operativa existent en matèria de compra i contractació pública, ja sigui mitjançant la generació de nous procediments o per la modificació dels existents. Per això calen formació, recursos i acompanyament tècnic.

Quin àmbit esdevindrà prioritari i com es poden desbloquejar certes iniciatives internes és una valoració estratègica que dependrà fortament de cada cas específic. No existeix una recepta única, però sí que, fent una diagnosi superficial vinculada a la reflexió interna inicial, es podran identificar els esculls principals (tant d'àmbit relacional com d'àmbit operatiu), i per tant prioritzar recursos en aquest sentit, amb l'objectiu d'assegurar l'establiment d'un diàleg de transformació cultural entre totes les parts implicades.

COM PODEM GESTIONAR LES IMPUGNACIONS?

L'exposició al risc de rebre impugnacions és quelcom inherent en l'esperit innovador i transformador de la LCSP i no depèn únicament del rigor tècnic i jurídic del procés. Cal ser conscients d'aquest risc per tal de gestionar-lo de forma adequada.

La realitat és que una clàusula de caràcter ambiental, social o de bon govern pot haver estat inclosa en una licitació i no impugnada per cap part, però replicada en un altre territori o licitació ser objecte d'impugnació. Alhora, el fet que una clàusula hagi estat prèviament incorporada en un altre procés de licitació i no impugnada no és garantia del seu rigor tècnic o jurídic, i per tant podria ser considerada incorrecta per un tribunal en cas d'una impugnació. Només són garantia en aquest sentit les resolucions prèvies dels diferents tribunals, encara que aquestes recorden sempre que cada procés de licitació és únic en les seves característiques específiques, per la qual cosa podrien arribar a generar-se opinions jurídiques diferents. De la mateixa manera, diferents jerarquies d'òrgans judicials poden efectuar resolucions desiguals davant un mateix recurs.

El tràngol de les impugnacions és normal i necessari, i és que certs entorns (no només del sector privat) reaccionen d'aquesta manera quan el que consideren com a interessos propis es veuen afectats. No hauria de ser així en principi quan del que es tracta és de millorar la qualitat i eliminar els impactes negatius que actualment tenen alguns productes i serveis sobre les dimensions econòmiques, ambientals, socials i de bon govern; però la realitat no és sempre com la teoria o el sentit comú indica que hauria de ser. Per aquesta raó, cal preveure un risc gairebé assegurat de rebuig per part d'alguns col·lectius respecte a la introducció de consideracions ASG en la compra i la contractació pública, i per tant preparar-se d'avançat per a aquesta contingència.

Un dels elements clau és un treball intens tant tècnic com relacional amb la Intervenció i la Secretaria juntament amb serveis jurídics dels poders adjudicadors, amb l'objectiu d'aprendre de forma conjunta quines són les limitacions i com es poden superar amb arguments legals, tècnics i operatius de caràcter innovador. Per això cal fer un seguiment específic de la jurisprudència, no només legal, sinó també tècnica, aprenent de les reflexions realitzades, entenent les qüestions que preocupen la judicatura i centrant esforços en desenvolupar argumentació tècnica que aconsegueixi parametritzar els elements de qualitat a què es fa referència i la seva eficiència en un context de visió estratègica de la gestió dels béns públics.

Un altre dels aspectes més importants és el treball conjunt amb les actores del teixit econòmic i social a les quals es preveu que puguin afectar certes mesures. No existeix en aquest país una cultura de realitzar consultes al mercat i treballar-hi, però sí que es comencen a dur a terme actuacions que avancen en aquest sentit, com per exemple la realització d'una fira de contractació pública (associat a la formulació d'un pla anual de contractació pública) o la col·laboració amb entitats vinculades per a la identificació d'obstacles per a la participació en els processos de licitació. Ara bé, la LCSP permet considerar un futur en què entitats de la societat civil puguin formar part d'una mesa de contractació, per tant podríem arribar a imaginar una entitat especialitzada en el compliment dels principis fonamentals del treball a les cadenes de subministrament dels productes electrònics com a membre de la mesa. Entre la situació en la qual ens trobem avui i aquest escenari ideal existeix un camí progressiu que es pot començar a recórrer, incorporant accions internes com la recerca i la valoració de la disposició de certes característiques ASG en els diferents productes i serveis, així com externes amb la consulta directa a les empreses implicades, començant per

les que actualment presten productes i serveis a l'administració pública. L'aprenentatge en aquest sentit de l'àmbit privat és que tan aviat com es generen els marcs d'incentius apropiats, la capacitat de transformació i resiliència del sector econòmic és elevada, i si a més es faciliten eines i recursos per a aquesta transformació, la transició efectiva pot estar garantida.

Finalment, és important consultar i promoure l'elaboració, en cas que no existeixin prèviament, d'estudis formals que analitzin els impactes directes i indirectes de la inclusió d'aspectes ASG en la compra i la contractació pública. La justificació de la inclusió de clàusules ASG conté dos grans àmbits, d'una banda el jurídic i de l'altra, el tècnic. La justificació tècnica és en alguns casos molt fàcil, sempre que els impactes siguin principalment directes. Ara bé, en altres casos aquesta justificació pot requerir d'estudis formals que analitzin les complexes relacions existents, per exemple entre la despesa directa d'una contractació i les transferències corrents que caldrà realitzar (si permetem uns sous no alineats amb el cost de la vida, haurem de subvencionar les persones treballadores; si tenim més accidents laborals, haurem d'assumir càrregues socials més elevades, i així successivament). Existeixen marcs teòrics que mitjançant estudis de caràcter empíric estableixen equivalències financeres en aquest sentit, per tant no partim de zero en aquesta tasca; però ens cal contribuir-hi, tant fent servir els resultats com potenciar que se'n facin d'altres que puguin alhora contribuir a la creació de jurisprudència tècnica.

QUINS ASPECTES HEM DE TENIR MÉS PRESENTS A L'HORA D'INCLOURE CRITERIS ASG EN LA COMPRA I LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA?

En el terreny tècnic, hi ha una sèrie de qüestions primordials que cal tenir molt presents a l'hora d'incorporar aspectes ASG a la compra i la contractació pública. En un estadi inicial aquestes qüestions poden ser estandarditzades en la forma però no en el fons, i la seva consideració per totes les interessades a promoure aspectes ASG a la compra i la contractació permetrà consolidar procediments i crear una base sòlida de coneixement.

Són quatre els elements principals que cal tenir en compte de forma transversal quan es persegueix l'objectiu d'incorporar aspectes ASG a la compra i la contractació pública:

- **Materialitat:** s'anomena d'aquesta manera la valoració i adequació de les clàusules a la realitat dels impactes ASG més significatius generats durant el cicle de vida d'un producte o un servei determinat. És a dir, el punt de partida per a la tria i selecció d'aspectes ASG a considerar es basarà en un anàlisi formal dels aspectes ASG amb impactes significatius en tot el cicle de vida. La materialitat és vital tant pel que fa a l'optimització de recursos i efectes generats, com pel que fa a la justificació tècnica de la inclusió de les diferents clàusules.
- **Valoració de la situació actual del teixit econòmic i social:** la mitigació de certs impactes ASG és gairebé impossible per part del teixit econòmic actual, no per falta de coneixements i recursos, sinó per una qüestió d'adaptació pràctica i real. És per aquesta raó que, un cop identificats els aspectes ASG que cal incloure, és imprescindible analitzar l'estat del mercat en aquestes qüestions per aproximar la capacitat tècnica

de reaccionar davant les noves consideracions tècniques que s'exigiran. Alhora permetrà identificar també aquelles necessitats a les quals cal donar resposta per tal que el teixit econòmic i social avanci en el cicle de millora contínua establert i pugui assolir nivells d'acompliment més elevats en el mitjà termini.

- **Requisits tècnics i jurídics per a la incorporació efectiva de criteris ASG als plecs:** un mateix criteri pot ser incorporat com a condició d'execució o bé com a criteri d'adjudicació (tant de judici de valor com automàtic) o com a sol·l·licitud tècnica. Les implicacions (incloent-hi les restriccions legals associades) són molt diferents en funció de com s'afegeixi aquest criteri, però sempre cal considerar la relació i la proporcionalitat d'aquest amb l'objecte contractual. De la mateixa manera, l'assignació d'un pes significatiu als criteris ASG d'adjudicació en detriment del pes del preu és un aspecte crucial a l'hora d'assegurar que siguin criteris d'incidència real. D'altra banda, la inclusió de clàusules que garanteixin el compliment dels aspectes ASG incorporats al contracte per part de les empreses subcontractistes és un element imprescindible per garantir-ne l'aplicació real.
- **Seguiment de les consideracions ASG incorporades:** la cultura de seguiment de l'execució del contracte és inexistente en l'actualitat, per la qual cosa no és possible incorporar el seguiment dels criteris ASG establerts als processos de seguiment operatiu existents. Per aquesta raó, cal preveure la formalització d'un sistema de seguiment vinculat a les clàusules ASG afegides als contractes, de tal manera que es garanteixi el compliment dels compromisos adquirits durant tota l'execució del contracte, alhora que es genera informació qualitativa i quantitativa que permetrà analitzar l'efecte real

i l'adequació als objectius perseguits per les clàusules ASG incorporades. És a dir, permetrà avaluar-les basant-se en dades i indicadors de seguiment, i establir un cicle de millora contínua que fomenti l'aprenentatge continuat basant-se en els resultats pràctics aconseguits. L'ús de declaracions responsables respon a una necessitat de gestió de responsabilitat legal, però no permet dur a terme el seguiment requerit per a la valoració de la correcta aplicació de les clàusules ASG.

Aquests quatre elements comparteixen una característica molt important en matèria d'aprenentatge conjunt: tenen un elevat nivell de replicabilitat directa entre poders adjudicadors. Així, si un poder adjudicador analitza la materialitat d'un contracte de subministrament d'energia, aquesta materialitat pot ser pràcticament replicada en la seva totalitat, i el mateix succeeix amb la valoració del teixit econòmic i social (en aquest cas, però, el factor de la localitat pot ser significatiu), els requisits tècnics i jurídics per a la incorporació de les clàusules i els mecanismes de seguiment implantats.

COM PODEM TREBALLAR EN XARXA ENTRE ADMINISTRACIONS PER POTENCIAR AQUEST TEMA?

El mercat necessita un missatge coherent per tal d'iniciar canvis. D'altra banda, necessitem compartir coneixements per poder simplificar l'exercici de la materialitat i la necessitat de jurisprudència. El treball conjunt entre poders adjudicadors és, doncs, imprescindible per assegurar l'objectiu de transformació perseguit.

L'elevat nivell de replicabilitat pel que fa a les actuacions que cal desenvolupar en matèria d'incorporació de consideracions ASG a la compra i la contractació pública, juntament amb la importància

de la coherència entre poders adjudicadors com a força de tracció de mercat cap a un acompliment superior en totes les seves dimensions, tant econòmicofinanceres, com ambientals, socials i de bon govern, són les raons principals per les quals existeixen unes sinergies positives molt elevades entre poders adjudicadors a l'hora de treballar aquestes consideracions.

Cal destacar el paper que, en aquest escenari, desenvolupen els poders adjudicadors més grans (amb més capacitat d'influència), així com els ens supramunicipals. La responsabilitat estratègica i la vinculada a ser un ens referent forcen aquest tipus de poders adjudicadors a assumir un cert paper de lideratge i promoció de les xarxes de coneixement compartit. No són els únics que han de treballar perquè això sigui així, però amb el lideratge d'aquestes institucions les actuacions que duguin a terme aquelles que en depenguin o que siguin més petites seran molt més fàcils d'implantar.

De la mateixa manera, cal establir una xarxa tècnica on es puguin compartir coneixements i on puguin participar tot tipus de persones relacionades amb l'elaboració de licitacions, des de la vessant tècnica com també jurídica i política. Aquests espais de treball compartit permetrien elaborar de forma conjunta els plecs, o alguna de les fases d'alta replicabilitat (la materialitat, el seguiment o la valoració de mercat, per exemple) que s'hi relacionen, i fer un front comú davant dels dubtes que es vagin plantejant en cadascuna de les etapes.

Participar i contribuir al manteniment de plataformes de coneixement col·lectiu com el portal *ContrataResponsable* promogut per REAS Aragón és un exemple d'actuació prioritària que no requereix massa esforç en termes de recursos (el seu accés i consulta, així com contribució, són gratuïtes) i que

si tots els poders adjudicadors interioritzen com a portal de referència tant per consultar com per fer arribar aquells plecs i clàusules ASG que s'estan fent servir, permetrà que esdevingui un punt central de consulta i referència per a l'extensió i el creixement del coneixement en matèria de contractació pública responsable. Igualment, la promoció i ús d'eines de rendició de comptes ASG com el *Balanç Social* de la XES, aplicades a la contractació pública, permetrien reduir significativament la càrrega administrativa per a les organitzacions licitadores, i formarien part d'un futur espai electrònic de mercat.

Altres iniciatives a considerar, algunes sense precedent de forma coordinada i generalitzada però que són considerades estratègiques de cara a donar suport al desenvolupament de la contractació pública responsable i l'aplicació de la llei en la majoria de municipis i, especialment, en aquells amb pocs recursos, són els portals d'assistència en matèria d'inclusió de clàusules ambientals, socials i de bon govern a la contractació pública, la promoció de centrals de compres i d'acords marc en la mesura del possible, la promoció de jornades de connexió tècnica entre les administracions públiques i el teixit econòmic i social, i el seguiment i la identificació d'aquells aspectes legals que cal gestionar en àmbits supranacionals. En aquest sentit, són exemples de temes on la Comissió Europea seria interessant que estigués implicada, la disposició de recursos per al càlcul del cycle de vida i el valor estimat del contracte, l'ampliació de la reserva a PIMES i el desenvolupament de reflexions tècniques sobre aspectes de proximitat, entre d'altres.

QUINS REPTES DE FUTUR TENIM AL DAVANT?

El repte principal de futur que tenim a curt termini és la implantació efectiva de criteris ASG en la compra i la contractació pública i la mesura d'impacte d'aquesta implantació. Centrar els esforços en la transformació pràctica i real dels procediments actuals de licitació, i per extensió en la provisió dels recursos necessaris per tal que això succeeixi, és la prioritat principal que ha de permetre iniciar el rodatge d'una nova manera de comprar i contractar productes i serveis al sector públic.

És important considerar dos aspectes a mitjà termini que tenen una incidència molt elevada sobre l'objectiu de transformació i de millora de l'acompliment de les organitzacions proveïdores de l'administració pública, però que requereixen un desplegament més pausat i progressiu, i un nivell de maduresa general més elevat:

- Obertura de la contractació pública als grups d'interès: això inclou diversos aspectes com són la implicació de les entitats en el procediment de licitació dels contractes amb impactes més significatius, la comunicació i publicació de dades (de forma voluntària i amb caràcter obert) per a l'anàlisi i el seguiment de les mesures ASG incorporades a la contractació pública, la planificació de la contractació i la realització d'estudis previs i de consultes de mercat, i l'apropament de la CPR a la ciutadania.
- Implantació de la contractació electrònica i desenvolupament de totes les potencialitats que permet en matèria de criteris ASG.

Finalment, a llarg termini cal visualitzar un repte de canvi cultural profund al voltant de la compra i la contractació pública en general, que no només passi per la incorporació d'aspectes ambientals,

socials i de bon govern, sinó que permeti aprofitar al màxim totes les possibilitats associades a la visió estratègica i innovadora d'un agent tan rellevant en el mercat com és l'administració pública.

PRINCIPALS APRENTATGES

- Existeixen fortes sinergies positives entre la CPR i l'ESS, però la compra i la contractació no ho poden tot.
- El moment actual i el seu context són claus a l'hora de potenciar les possibilitats d'incorporació d'aspectes ASG a la presa de decisions pública.
- Cal ajustar les expectatives sobre la LCSP, conèixer les oportunitats i limitacions existents i aprofitar totes les possibilitats al màxim.
- Reflexionar sobre les característiques específiques individuals com a poders adjudicadors i valorar les accions relacionals i operatives prioritàries.
- L'exposició al risc de rebre impugnacions és molt elevada, cal preveure-les i desplegar les actuacions corresponents per a gestionar-les.
- Els aspectes de caràcter tècnic transversals a l'aplicació de consideracions ASG a la compra i la contractació pública (materialitat, valoració del teixit econòmic i social, requisits tècnics i jurídics, i seguiment) són claus i altament replicables.
- El treball conjunt entre poders adjudicadors és imprescindible per assegurar l'objectiu de transformació perseguit.

EXPERIÈNCIES INSPIRADORES

Un total de set experiències inspiradores presenten diferents casos pràctics que comparteixen en essència l'objectiu d'incloure consideracions ambientals, socials i de bon govern en la contractació pública, mitjançant camins i propostes diverses.

LA GESTIÓ DEL SERVEI DE MENJADORS A ARBÚCIES, UNA APOSTA PER L'ESS

Josep M. Ribera, tècnic de l'Ajuntament d'Arbúcies, presenta el cas de la recuperació de la gestió del servei de menjadors del municipi, i l'aposta per un model que considera aspectes socials i ambientals i que és gestionat per una entitat de l'economia social i solidària.

L'Ajuntament d'Arbúcies ha iniciat la recuperació de la gestió del servei de menjadors dels diferents centres del municipi, que fins aleshores desenvolupava íntegrament el Consell Comarcal. L'objectiu de la gestió municipal és poder promoure un nou model de menjador centrat principalment en la introducció de criteris socials, de cuina saludable (supervisió dels menús per nutricionistes) i respecte dels drets laborals (salari), i la incorporació d'una visió pedagògica d'educació nutricional i participació de les famílies en la definició dels menús.

En aquest sentit, el municipi ha recuperat la gestió del servei de dues escoles (la Llar d'Infants Municipal El Jardinet i el col·legi concertat Vedruna), que actualment ja funcionen amb el nou model a través de la cogestió del servei amb la cooperativa d'inserció laboral Sambucus, entitat de l'economia social i solidària que proveeix de producte ecològic, de temporada i de proximitat.

CANVI DE MODEL

- Educació nutricional
- Aprenentatge
- Ajut pedagògic

CUINES SALUDABLES

- **Menjar de:** proximitat, temporada i ecològic
- **Potenciar:** bullit, al forn, verdures, fruita...
- **Reduir:** sucres, greixos, carns

CONEIXEMENTS I CULTURA

- **Coordinació:** sanitat, incidències, seguiment
- **Participació:** fer participar dels menús, fer les postres
- **Divulgació:** involucrar les famílies, tallers

Com a aspectes per tenir en compte, cal esmentar que el suport de la comissió de menjadors ha estat un element molt favorable del procés i que l'Ajuntament ha hagut de destinar recursos econòmics per a l'arranjament de la cuina d'un dels centres.

Alhora, convé destacar que caldrà esperar dos anys per recuperar la gestió del servei de menjadors de la resta de centres, ja que el Departament d'Ensenyament així ho ha disposat en resposta a la petició de l'Ajuntament de formalitzar el conveni. En aquest sentit, es considera que la burocràcia ha paralitzat part del projecte, ja que a l'hora de fer la sol·licitud es comptava amb el vistiplau del Consell Comarcal i l'informe positiu de Secretaria i Intervenció d'acord amb el Decret 160/1996.

Per últim, és important esmentar que l'Ajuntament està desenvolupant indicadors per mesurar els impactes i resultats del nou model i que la seva voluntat a llarg termini preveu la creació d'una cooperativa pública per a la gestió del servei.

PRINCIPALS APRENTATGES

- Consideració de la durada dels tràmits per a la recuperació de la gestió municipal del servei de menjadors en cas de gestió per part del Consell Comarcal.
- Col·laboració amb les famílies i els centres a l'hora de definir la gestió del servei de menjadors perquè aquesta s'adapti correctament a les necessitats i preferències de les parts implicades.
- Necessitat d'invertir recursos econòmics en l'habilitació d'instal·lacions per implantar un model de menjador basat en la cuina saludable i el producte fresc.
- Capacitat de la contractació pública responsable per afavorir l'economia social i solidària, alhora que aquesta proporciona valor afegit a la gestió del servei.
- Consideració de gran part dels potencials impactes del contracte, en termes d'anàlisi de materialitat, a l'hora de definir les clàusules.
- Definició d'indicadors de seguiment per determinar l'impacte d'un canvi de model de gestió del servei.

UN ANY D'APLICACIÓ DE LA GUIA DE CLÀUSULES SOCIALS A GRANOLLERS

La Núria Blanchar, directora del Servei de Contractació i Compres de l'Ajuntament de Granollers, ha compartit l'experiència de l'ens municipal en relació amb el desenvolupament i la implantació d'una guia de clàusules socials.

Motivat principalment per un mandat polític, el mes de desembre de 2016 el Ple Municipal de l'Ajuntament de Granollers aprova una guia de clàusules socials que es publica al maig de 2017. El marc legal vigent en aquell moment era força diferent (la normativa vigent era l'anterior TRLCSP), per la qual cosa el punt de partida van ser les directives comunitàries així com els informes de les diferents juntes consultives. D'aquesta manera, es van avançar a la legislació vigent per tal de potenciar quelcom que consideraven prioritari políticament.

El procés d'elaboració de la guia va comptar amb la creació d'un grup de treball intern amb la presència de persones representants dels diferents departaments implicats en els processos de compra i contractació. Era molt important que les mateixes persones que havien d'encarregar-se de portar a

la pràctica la inclusió de les clàusules proposades formessin part del grup de treball encarregat del desenvolupament de la guia. Les clàusules proposades van tenir en compte la realitat de la compra i la contractació a l'Ajuntament, tot considerant aquelles famílies de productes i serveis que eren prioritàries en les pràctiques de compra i contractació de l'ens públic.

Els continguts de la guia s'agrupen en dos grans blocs, d'una banda, els objectius perseguits i de l'altra, la proposta de clàusules. Els objectius plantejats, d'especial rellevància considerant el moment temporal en què es desenvolupa la guia, en el qual la llei vigent és l'antic TRLCSP, inclouen els aspectes següents:

- L'ampliació de la valoració d'altres aspectes en el procés de presa de decisions que vagin més enllà del preu.
- La consideració d'accions socials, ètiques i/o de caràcter ambiental en el marc de la prestació de productes i serveis.
- L'adaptació del clausulat a l'objecte del contracte, considerant la viabilitat de les clàusules proposades durant tot el període d'execució del contracte.

- L'encaix normatiu de les clàusules incorporades en el marc legal vigent a Europa en matèria de compra i contractació pública.

La proposta de clàusules planteja dues grans classificacions rellevants per a la seva aplicació pràctica:

- Nivell d'aplicació: es preveuen dos tipus de clàusules, d'una banda, aquelles de caràcter obligatori (imprescindible la seva inclusió en tot tipus de contractes) i, de l'altra, les de caràcter voluntari o facultatiu (la seva inclusió ha de ser valorada en funció de la proporcionalitat i el nivell d'èxit en cada contracte a títol individual).
- Grup de clàusula: les diferents clàusules proposades s'agrupen en tres famílies, sota els títols de clàusules socials (inserció sociolaboral de persones amb discapacitat, igualtat entre gèneres, estabilitat de l'ocupació, prevenció de riscos laborals i conciliació), clàusules ètiques (comerç just i de proximitat, lluita contra la corrupció i promoció dels drets humans) i clàusules ambientals (productes de baix consum, exclusió de substàncies nocives, eficiència energètica, energies renovables i tecnologies netes, gasos d'efecte hivernacle i residus).

Paral·lelament, la guia preveu una fitxa resum on, per a cada fase contractual i de forma orientativa, es detallen les consideracions que es podrien tenir en compte en el moment de preparar la licitació. Així, el document planteja la inclusió d'aspectes ambientals, socials i de caràcter ètic a totes les fases contractuals, incloent-hi la justificació de baixes temeràries i la seva extensió a tota la sub-contractació.

Un cop aprovada la guia, es va dur a terme una tasca intensiva per divulgar-la, tant internament com externament, alhora que es va planificar tot un programa de formació vinculat, dirigit tant a persones tècniques de l'Ajuntament relacionades amb els processos de compra i contractació, com a entitats i empreses proveïdores habituals de l'ens públic. La formació persegueix un objectiu doble, d'una banda la facilitació dels coneixements i les eines necessàries per aconseguir els efectes desitjats i perseguits amb la inclusió de clàusules socials, ambientals i ètiques a la compra i la contractació, i d'altra banda, la sensibilització, implicació i establiment de relacions de millora contínua amb el teixit econòmic que hauran de dur a terme els requisits establerts per a cadascuna de les clàusules de forma efectiva.

El compliment de les clàusules s'ha de mantenir durant tot el període d'execució del contracte, per la qual cosa és molt important que la seva selecció sigui proporcional i realista, alhora que es disposi de mecanismes formals de supervisió. Per tal que les clàusules siguin efectivament incorporades pel teixit econòmic, cal preveure un acompanyament formal per part de l'administració pública. En aquest sentit, l'Ajuntament de Granollers ha ampliat les tasques de supervisió de les persones responsables dels diferents contractes, de tal manera que aquestes disposin dels recursos necessaris

per a analitzar i fer un seguiment específic de les mesures incloses a la guia, com són les declaracions responsables i els informes de seguiment. De la mateixa manera, és important preveure penalitzacions per l'incompliment de les clàusules socials, ambientals i ètiques, com a mesura de control i mecanisme de seguretat que permetin prendre mesures en cas d'incompliments.

Fruit de la implantació de la guia, s'ha elaborat una fitxa específica de seguiment i control de les clàusules socials, ambientals i ètiques del contracte, que cal completar al seu inici i mantenir actualitzada durant tot el període d'execució. Els continguts de la fitxa es completen sobre la base de les apreciacions subjectives de la persona tècnica.

2017 CANVIEM LA CULTURA

2018 OITEM PER LA QUANTITAT

ACTUALITAT NOUS CRITERIS I MILLOR DEFINITS

L'evolució del camí que ha viscut l'Ajuntament de Granollers explicita l'assoliment d'un nivell de maduresa en el qual es valora la necessitat de disposar de nous criteris i, per tant, reflexionar i innovar tant tècnicament com jurídica, alhora que es millora la definició dels criteris existents, tot preveient el seu vincle amb les etapes de seguiment.

Els objectius a curt termini de l'Ajuntament en matèria de contractació pública responsable són els següents:

- Formalitzar indicadors i mecanismes de seguiment que permetin quantificar l'abast del compliment dels objectius socials, ambientals i ètics durant l'execució dels diferents contractes.
- Continuar formant empreses i professionals del teixit econòmic local tant per assegurar la disposició dels coneixements necessaris com per fomentar la implicació proactiva en tot el procés de foment de la contractació pública responsable.
- Identificar mancances específiques dels diferents col·lectius sobre les quals és possible incidir per tal de contribuir a l'assoliment dels objectius globals.
- Ampliar l'abast de productes i serveis sobre els quals introduir consideracions de caràcter ambiental.

PRINCIPALS APRENTATGES

- Prioritat política.
- Implicació de les persones que hauran d'utilitzar l'eina en el seu procés de creació i desenvolupament.
- Identificació de les famílies de productes i serveis prioritaris a l'hora de pensar i reflexionar sobre les possibles clàusules a incloure a la guia.
- Consideració de totes les fases contractuals i ampliació de la perspectiva utilitzada a totes elles.
- Formació específica, periòdica i constant tant interna com externa (empreses proveïdores).
- Realisme i supervisió. No té sentit incloure consideracions que després no disposaran d'un mecanisme de seguiment.

- Acompanyament formal al teixit econòmic per a la correcta implantació de les clàusules. Cal fer-ho tan fàcil com sigui possible.
- Desenvolupament de mecanismes de seguiment del grau de compliment de les clàusules durant tot el període d'execució del contracte.
- Parametrització del seguiment del contracte com un dels reptes per a la mesura d'impacte.

LA PROPOSTA DEL TSS PER A LA CONCERTACIÓ DELS SERVEIS A LES PERSONES

Joan Segarra, president de La Confederació, presenta la proposta de gestió dels serveis a les persones del Tercer Sector Social que està inspirant la redacció d'una nova Llei d'acció concertada a Catalunya.

L'administració pública ha de poder garantir, en la gestió d'un servei (tant si és directament com indirecta), la qualitat, l'eficiència en la gestió dels recursos i el retorn social. En aquest sentit, el Tercer Sector Social (TSS) compta amb una llarga trajectòria en la reivindicació de la millora del marc de contractació pública dels serveis a les persones. Tanmateix, aquest segueix sent restrictiu i sovint es regeix encara únicament per l'oferta econòmica, alhora que les subvencions tampoc són suficients per garantir la qualitat, accessibilitat, estabilitat i sostenibilitat dels serveis a les persones, que responen a drets socials.

És per aquest motiu que el TSS aposta per desenvolupar un marc de concertació dels serveis a les persones, en coherència amb el que estableix la nova Llei 9/2017 (art.11.6) i el nou marc legal europeu. La proposta, elaborada per La Confederació, es recull al document "Per una gestió de serveis públics d'atenció a les persones amb la iniciativa social sense afany de lucre a través de l'acció

concertada" i sol·licita l'exclusió de la gestió dels serveis a les persones de la LCSP i la reserva de la concertació a entitats sense afany de lucre i d'iniciativa social. Com a resultat d'aquesta demanda, la Generalitat de Catalunya està treballant en una Llei d'acció concertada i s'ha compromès a considerar les recomanacions realitzades per La Confederació, que actua en representació del TSS.

Més enllà de la Llei d'acció concertada, la Generalitat de Catalunya treballa en altres normatives que també incidiran directament en la gestió d'aquest tipus de serveis. Un exemple és la Llei de contractes de serveis a les persones, que actualment es troba en tramitació parlamentària i està previst que es publiqui entre els mesos de maig i juny. També es preveu l'aprovació d'un Decret d'empresa social, que es vincularà amb la Llei d'acció concertada i que, a través de la creació d'un segell, garantirà el compliment de determinats criteris per part de les entitats que accedeixin als contractes reservats i a la concertació social. A més, també s'està treballant en el desenvolupament reglamentari del Decret 3/2016, de mesures urgents en matèria de contractació pública, que inclou la disposició addicional tercera sobre la figura no contractual del concert social. Fins al moment, l'absència d'aquest reglament ha representat un impediment per desenvolupar la concertació social per part dels ens locals, que presenten un gran potencial en aquest sentit.

D'altra banda, és important destacar la iniciativa de les cinc organitzacions impulsores de l'Associació d'Economia Social de Catalunya (AESCAT) per, a través d'un procés participatiu iniciat l'any 2019, establir de forma col·lectiva un document que reculli una visió consensuada per marcar les bases de la futura Llei d'economia social a Catalunya.

Principals aprenentatges

- Necessitat de superar l'adjudicació seguint el criteri de l'oferta econòmicament més avantatjosa, encara molt habitual en algunes tipologies de contractes i reserves contractuals.
- Consideració de noves formes de gestió diferents de la contractació per garantir la qualitat i estabilitat de determinades prestacions, així com una quota de mercat per a l'economia social.
- Importància de la participació dels agents econòmics i social en la cocreació de normativa pública.
- Elevat potencial dels ens locals per afavorir el TSS a través de la concertació social, però existència de limitacions legals.

**LA DIMENSIÓ SOCIAL DE LA CPR
A VILAFRANCA DEL PENEDES**

L'Aureli Ruiz, tinent d'alcalde de l'Àrea de Serveis Centrals i Hisenda de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès, presenta l'evolució de l'ens local quant a la contractació pública responsable que compta amb un llarg recorregut especialment en matèria social.

La inclusió d'aspectes socials en la compra i la contractació pública és una pràctica que compta amb un llarg recorregut a l'administració municipal de Vilafranca del Penedès. La seva consideració com a prioritat política queda, en part, explicitada per la intervenció i el lideratge d'un dels seus representants polítics a la jornada, a la qual també assisteix el cap de Serveis de Compra i Contractació de l'Ajuntament.

Els contractes reservats, la definició en l'objecte del contracte i l'establiment de clàusules socials són els tres mecanismes principals que promou l'ens local per tal d'incorporar consideracions socials als contractes públics. La subrogació del personal en el

cas de la reserva, la manca de recursos i les restriccions de caràcter legal són alguns dels reptes que cal considerar a l'hora de treballar aquests aspectes. És important tenir en compte que els processos associats a la inclusió de consideracions socials a la compra i la contractació pública requereixen d'una iteració elevada per tal d'assolir uns nivells de maduresa tècnica i un grau d'impacte elevats.

La fase de definició de criteris específics de puntuació dels contractes d'obres i serveis va comptar amb la participació d'entitats del teixit econòmic i social del territori, amb l'objectiu d'identificar els principals reptes d'algunes organitzacions especialment posicionades en l'acompliment de paràmetres socials, a l'hora de participar en els processos de licitació pública. Com a resultat d'aquest procés, els criteris inclouen aspectes de responsabilitat social i de condicions laborals del personal, juntament amb els criteris específics del contracte i els criteris de caràcter ambiental, que amplien els criteris de valoració més enllà del preu.

El pes que s'atorga als criteris socials en els contractes on s'incorporen és d'aproximadament un 20% de la puntuació total del concurs. Entre aquests, pel que fa als criteris de responsabilitat social, es preveuen l'establiment d'un projecte d'inserció social, el compromís de contractar persones amb dificultats d'inserció, en el cas de subcontractació, el compromís de contractar amb empreses d'inserció social o centres especials de treball, la contractació de persones amb diversitat funcional superior al mínim exigible en la legislació vigent, la disposició d'un pla d'igualtat i la col·laboració amb projectes d'interès social relacionats amb l'objecte del contracte. De la mateixa manera, els criteris de condicions laborals inclouen el compromís d'aplicar millores salarials respecte del conveni col·lectiu del sector i la valoració de la distància al lloc de treball des del domicili habitual de les persones treballadores.

Tan importants són els criteris com el caràcter vinculant dels compromisos assolits per les organitzacions licitadores. En aquest sentit, l'Ajuntament requereix que tots els compromisos i aspectes de caràcter social proposats per les licitadores tinguin caràcter vinculant i estiguin acompanyats de documentació tècnica que els avalí. L'incompliment de qualsevol compromís pres per part de les organitzacions proveïdores serà causa immediata de resolució del contracte.

Actualment, el volum de prestacions de serveis executades per empreses d'inserció, fundacions i centres especials de treball (5 milions d'euros), representa el 70% del total de la contractació externa del capítol 2 del pressupost (despeses de béns corrents i serveis). D'aquest volum, el 50% es gestiona com a contractació reservada, que engloba serveis tan importants com el de neteja de la via pública, el manteniment de parcs i jardins, la gestió d'espais naturals i de lleure, i la gestió de deixalleries. La resta inclou contractes rellevants com la neteja d'escoles i llars d'infants, la neteja d'edificis municipals, el servei d'atenció domiciliària i els serveis de consergeria, entre d'altres. En les licitacions d'aquests serveis s'han incorporat criteris d'adjudicació de caràcter social, fet que ha permès a les empreses d'inserció social i a les fundacions, posar en valor les seves actuacions i acompliments en matèria social, en un procés de concurrència amb altres organitzacions de caràcter mercantil.

El Plec de Clàusules Administratives Particulars (PCAP) del contracte del servei de neteja dels edificis municipals de Vilafranca del Penedès és un exemple de contracte licitat sota els criteris definits prèviament, en el qual l'adjudicació es va dur a terme a favor d'una empresa d'inserció social. La distribució de punts del contracte es detalla a continuació.

PREU 51 PUNTS

- 9 punts per cada % de baixa sobre el tipus fins a un màxim de 45 punts
- 6 punts a l'oferta més econòmica i 0 punts a les que igualin el preu (valoració proporcional de la resta)

PROGRAMA D'INSERCIÓ LABORAL 20 PUNTS

- Projecte d'inserció laboral, fins a 8 punts
- Acreditació estatutària de l'afavoriment de la inserció laboral, fins a 3 punts
- Procés de selecció de personal, fins a 3 punts
- Pla de seguiment del procés d'inserció, fins a 2 punts
- Equips i recursos dedicats al procés d'inserció laboral, fins a 1 punt
- Acreditació d'inscripció al Registre Administratiu d'EI de Catalunya o equivalent, fins a 3 punts

MITJANS PERSONALS 9 PUNTS

- Pla de formació del personal, fins a 5 punts
- Funcions i dedicació de l'encarregat del servei, fins a 1 punt
- Cobertura de baixes i absències, fins a 1 punt
- Pla d'actuació d'emergències, fins a 2 punts

PROGRAMA DE TREBALL 12 PUNTS

- Sistema de coordinació i comunicació, fins a 5 punts
- Sistema de control de la qualitat, fins a 4 punts
- Sistema de control de presència, fins a 3 punts

MITJANS TÈCNICS 4 PUNTS

- Útils de neteja, fins a 0,5 punts
- Vehicles i maquinària, fins a 0,5 punts
- Material fungible i dispensadors, fins a 1 punt
- Base i magatzem locals, fins a 2 punts

QUALITAT AMBIENTAL 4 PUNTS

- Ús de productes certificats amb etiqueta ecològica, provinents de processos de reciclatge i reutilització, de caràcter reciclable, i que es disposi de procediments de gestió de residus, o d'un sistema de gestió ambiental (ISO 14001, EMAS, EN o UNE), entre d'altres característiques de gestió ambiental, fins a 4 punts

Les consideracions de caràcter social no només es poden incloure en l'àmbit propi de la compra i la contractació, sinó que també hi ha possibilitats interessants en els àmbits de les transferències corrents (capítol 4 del pressupost) i les inversions reals (capítol 6 del pressupost). En aquest sentit, l'Ajuntament de Vilafranca ha incorporat criteris socials en projectes com el del banc d'aliments, l'alberg social per a transeünts, el projecte de recollida d'oli a les escoles, la rehabilitació d'habitatges amb finalitat social i la gestió d'habitatges per a gent gran, entre d'altres.

Totes aquestes actuacions han disposat d'un nivell de complicitat molt elevat entre les diferents parts implicades en el procés. Així, tant la Intervenció com la Secretaria de l'Ajuntament, juntament amb l'oposició i l'equip de govern, han trobat un espai de treball conjunt i de consens per abordar aquestes qüestions d'una manera pràctica i efectiva.

PRINCIPALS APRENTATGES

- Prioritat política i complicitat de totes les parts involucrades.
- La CPR necessita una iteració molt elevada, com a base per a l'aprenentatge i la consolidació de pràctiques, així com per a la consecució dels objectius establerts.
- Relació activa i intensa amb les entitats del teixit econòmic i social per tal de valorar la forma més efectiva d'incorporar clàusules, així com per identificar les principals limitacions que no permeten a cert tipus d'organitzacions participar a les licitacions públiques.
- Criteris innovadors: la valoració de la distància al lloc de treball com un indicador de les condicions laborals i l'impacte ambiental de l'activitat.
- Compromisos vinculants i establiment de penalitzacions.
- Una correcta definició dels criteris d'adjudicació permet la concurrència diversa d'organitzacions, tot posant en valor avantatges competitiu de caràcter social.
- Ampliar l'abast d'inclusió dels criteris socials a altres àmbits de despesa pública.
- És important ampliar la consideració d'economia social a altres models d'activitat productiva més enllà de les empreses d'inserció social i els centres especials de treball.

LA IGUALTAT DE GÈNERE EN LA CONTRACTACIÓ PÚBLICA: MESURES I RECOMANACIONS

Iolanda Fresnillo, llicenciada en Sociologia i màster en Cooperació i Desenvolupament, vinculada a l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG), presenta algunes recomanacions relacionades amb el coneixement obtingut a partir de la seva darrera publicació en matèria de contractació pública i igualtat de gènere (2018) i el treball de recerca que tot just està iniciant, centrat en l'estudi de l'aplicació de clàusules de gènere en diversos municipis de Barcelona i que ha estat guanyador dels Premis a la recerca en polítiques de gènere Francesca Bonnemaïson 2018 de la Diputació de Barcelona.

La importància i influència que les administracions públiques tenen com a agents econòmics a l'hora de comprar, donat l'elevat percentatge que la contractació pública representa en els pressupostos municipals catalans i en el PIB de l'Estat, fa que el desenvolupament de la contractació pública responsable sigui especialment rellevant. Tanmateix, sovint encara alguns contractes es limiten a la valoració d'aspectes tècnics i a l'adjudicació per l'oferta econòmicament més avantatjosa, fet que cal revertir introduint clàusules socials i ambientals en els plecs dels expedients de contractació.

De fet, segons diverses normes jurídiques, existeix l'obligació legal de l'administració pública d'incorporar la perspectiva de gènere de manera transversal en les seves polítiques públiques i, per tant, també en la contractació pública (Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006 i Llei 17/2015, d'igualtat efectiva de dones i homes).

Paral·lelament, cal recordar la manca de neutralitat de l'actuació pública, perquè si no es fan polítiques públiques per la igualtat de gènere i, de la mateixa manera, si no s'incorpora la perspectiva de gènere en la contractació pública, s'està perpetuant una estructura desigual i reforçant el patriarcat, amb el corresponent impacte negatiu.

Així doncs, cal aprofitar les noves oportunitats de la Llei 9/2017, que preveu mesures com la prohibició de contractar empreses que no comptin amb un Pla d'Igualtat, si hi estan obligades (actualment, des de l'aprovació del Reial Decret-Llei 6/2019, totes les empreses de 50 treballadors/es o més ho estan), i la possibilitat d'incorporar clàusules socials en totes les fases del procediment de licitació. Algunes consideracions a tenir en compte a l'hora d'incorporar clàusules de gènere inclouen:

- **Objecte del contracte:** cal definir-lo considerant les clàusules que es vulguin incorporar i garantir que aquestes estiguin relacionades i siguin proporcionals a l'objecte del contracte.
- **Criteris d'exclusió:** un dels exemples és la ja anomenada prohibició de contractar si no es disposa de Pla d'Igualtat. Ara bé, encara que existeixi un Pla d'Igualtat, sovint no es compleix, per tant, cal establir mesures i indicadors de seguiment, com per exemple indicadors relatius als permisos de paternitat atorgats. També és possible valorar l'experiència, formació i trajectòria de l'equip tècnic i l'empresa en matèria d'igualtat.
- **Criteris d'adjudicació:** és possible valorar aspectes com el compromís de realitzar formació interna en igualtat de gènere, la contractació de dones, la incorporació de la perspectiva de gènere en el pla de prevenció de riscos laborals o les mesures d'igualtat en l'equip que gestionarà el servei.

- **Condicions d'execució:** alguns exemples són l'afavoriment de les dones i de les dones amb especials dificultats d'inserció, prioritzant-ne la contractació, la condició perquè un percentatge de dones ocupi càrrecs de responsabilitat i l'obligació d'utilitzar un llenguatge no sexista o d'introduir mesures de conciliació.

OBJECTE

Definició finalitats del servei amb perspectiva de gènere.

CRITERIS D'EXCLUSIÓ

Exigir aptituds o experiència en perspectiva de gènere.

CRITERIS D'ADJUDICACIÓ

Integració de la perspectiva de gènere en equip, condicions laborals.

CRITERIS DE DESEMPAT

Afavorir empreses amb més igualtat entre dones i homes.

CONDICIONS D'EXECUCIÓ

Condicionar mesures d'igualtat en l'execució del contracte.

SUBCONTRACTISTES

Compliment de les obligacions.

Existeixen múltiples beneficis socials derivats de la introducció de clàusules de gènere, perquè aquestes poden contribuir a generar entorns laborals lliures de violències masclistes, eliminar possibles discriminacions per raó de sexe, promoure la responsabilitat empresarial en matèria d'igualtat, fa-

cilitar la conciliació familiar, domèstica i professional, eliminar les desigualtats en el mercat laboral i impulsar una major i millor ocupació laboral de les dones ("Guia per la incorporació de la perspectiva de gènere en els contractes públics", Generalitat de Catalunya).

D'altra banda, les clàusules de gènere no són les úniques que poden contribuir a la igualtat, ja que l'aplicació d'algunes clàusules socials i ambientals pot tenir un impacte en la igualtat de gènere. En aquest sentit, són feministes les clàusules de compliment dels convenis col·lectius de referència, l'exclusió d'ofertes anormalment baixes per vulneració d'obligacions socials i laborals, les reserves contractuals per a CET d'iniciativa social i empreses d'inserció (poden reduir les tasques de cura per dependència), la introducció de clàusules ambientals, que contribueixen a posar la vida en el centre, les de comerç just, per l'efecte que poden tenir en les treballadores del Sud, o les de justícia fiscal, perquè poden proporcionar més recursos per a polítiques de gènere.

Pel que fa a algunes de les principals limitacions en el desenvolupament de la contractació pública responsable, es destaquen la manca de planificació i capacitat de seguiment per part dels òrgans de contractació. Així doncs, és preferible introduir un nombre limitat de clàusules socials i garantir-ne un bon seguiment, que no pas incorporar-ne una gran diversitat però no poder aplicar mecanismes de control del seu compliment. D'altra banda, un altre impediment a l'aplicació real de la contractació pública responsable és l'absència d'un règim sancionador efectiu, ja que les penalitzacions i causes de resolució relacionades amb el compliment de les clàusules cal definir-les en els plecs.

Amb relació a la situació actual a Catalunya quant a incorporació de clàusules de gènere, l'estudi que analitza el grau d'introducció de clàusules socials per part dels municipis catalans de més de 50.000 habitants va concloure que, de la vintena de municipis d'aquesta mida, només vuit disposen de normativa interna de contractació pública responsable aprovada, encara que en tots els casos aquesta recull consideracions d'igualtat de gènere. En aquest sentit, cal destacar que, més enllà de l'existència d'un marc legal favorable, és important que els ajuntaments comptin amb un acompanyament des de dalt (inclosa la UE) i una pressió des del món cooperatiu perquè les guies i instruccions no quedin en paper mullat.

PRINCIPALS APRENENTATGES

- La consideració transversal de la igualtat de gènere en les polítiques públiques, una obligació legal.
- L'existència de múltiples efectes positius de la introducció de clàusules d'igualtat de gènere en els contractes.
- La manca de neutralitat de les polítiques públiques: si no s'actua, es perpetua la desigualtat.
- Les possibilitats (i limitacions) que ofereix el nou marc legal a l'hora d'incloure clàusules de gènere.
- L'afectació indirecta de clàusules ambientals, socials i ètiques en la igualtat de gènere.
- La necessitat de realitzar un seguiment acurat que inclogui la fase d'execució.
- La importància de l'eficàcia i l'eficiència: "És millor posar una clàusula rellevant i fer-ne seguiment real, que no moltes i no fer-ne seguiment".

LA COOPERATIVA MIXTA COM UNA NOVA FORMA DE GESTIÓ A BARCELONA

L'Ester Vidal, directora de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona, i la Marina Berga, advocada i sòcia del Col·lectiu Ronda, comparteixen el resultat d'una prospecció legal sobre les possibilitats existents a l'hora d'imaginar noves maneres de gestionar serveis públics.

La valoració de noves formes de gestionar que van més enllà de l'externalització mitjançant la contractació de productes i serveis, permet identificar fórmules innovadores i amb potencials de gestió participada i democràtica més elevats que la pura relació comercial associada a la compra i la contractació pública. És en aquest context que es presenta el resultat d'un estudi de caràcter legal desenvolupat de forma conjunta per l'Ajuntament de Barcelona i el Col·lectiu Ronda amb l'objectiu de dibuixar les oportunitats i reptes existents per a la proposta d'alternatives de gestió com les cooperatives mixtes entre administració pública i entitats.

La pregunta principal a la qual es persegueix donar resposta és fins a quin punt és possible optar per una fórmula de cooperativa mixta participada per l'administració pública i les entitats encarregades de la gestió d'un servei públic determinat, a l'hora de valorar la millor opció per a la gestió externa d'aquest.

El marc legal vigent d'àmbit català no preveu aquesta possibilitat, tot i que sí que ho fan altres marcs legals com el d'Andalusia i el de València. Si bé el primer cas ho preveu però encara no s'ha dut a la pràctica cap experiència coneguda, en el segon cas està encara en vies de desenvolupament legal.

Per aquesta raó, l'objecte principal de l'estudi és valorar fins a quin punt es podria desplegar aquest instrument amb el marc legal vigent, tant en matèria de cooperatives com en matèria de contractació pública.

La idea seria crear una societat d'economia mixta que, mitjançant una licitació on l'administració cercaria les entitats sòcies, seria l'encarregada de gestionar un determinat servei públic.

El primer escull que s'identifica en aquest cas és la capacitat de control i decisió per part de l'ens local. Malgrat que la normativa de societats reconeix que a més aportació de capital social més capacitat de control, aquesta equivalència no es respecta en el cas de les societats d'economia mixta, on no existeix la possibilitat de superar el 40% com a percentatge de control per part de l'ens local. Això implica un risc elevat de pèrdua de control en el govern d'aquesta forma jurídica per part de l'ens públic, de manera que caldria assegurar i analitzar altres possibilitats de garantir el control que no estiguin vinculades a la representativitat de vot en els òrgans de govern. Aquest obstacle es podria resoldre si es desenvolupés legislació específica que preveïés de forma explícita la figura de la societat de capital mixta per a la gestió de serveis públics.

Ara bé, un cop identificat aquest aspecte, es valora quines classes de cooperatives reconegudes per la llei actual podrien incorporar un ens local i aplicar-se en els casos de gestió de serveis públics identificats. Són tres les possibilitats detectades:

- Treball associat: on existeix la limitació relacionada amb els socis col·laboradors.
- Integral: on existeix la mateixa limitació sobre la capacitat de control de l'ens local que, en el cas de les societats de capital mixta, mai podria superar el 40%.

- Segon grau: les sòcies del grup haurien d'ostentar més del 50% de la capacitat de vot, per la qual cosa la participació de l'administració pública no podria superar el 49% en cap cas.

Independentment del tipus de forma cooperativa, caldria preveure l'escenari en què l'administració pública elabora els estatuts inicials que seran els que hauran de regir l'objecte de la cooperativa mixta de serveis públics, i en aquest cas existeixen dos marcs jurídics que ara mateix es troben confrontats: el de les cooperatives i el de la compra i la contractació pública. De nou caldria revisar el marc jurídic per tal de resoldre aquestes qüestions i incorporar la definició de la figura de cooperativa de serveis públics amb les corresponents especificitats que resoldrien aquests obstacles de caràcter principalment burocràtic.

Així doncs, és necessari pensar i innovar en alternatives que permetin assegurar el control en mans de l'administració pública a l'hora de formular una gestió publicoprivada de caràcter col·laboratiu, com és una cooperativa de serveis públics. Als principals reptes relacionats amb la capacitat de

control, se li sumen l'encaix amb la Llei de contractes i l'encaix amb la figura de les persones treballadores. En aquest sentit, s'han establert relacions amb la Direcció General de Cooperatives de la Generalitat de Catalunya per tal de valorar les possibilitats que existeixen en matèria de reforma legislativa que puguin facilitar el procés i eliminar alguns dels obstacles.

Es posa de manifest que no es coneixen projectes de caràcter pràctic que hagin optat per aquesta fórmula de col·laboració público-privada en el territori espanyol, tot i que existeixen algunes iniciatives enfocades cap a aquesta direcció com és el projecte Forestal COOP, executat per l'Agència de Desenvolupament del Berguedà en el marc dels Projectes Singulares de la Generalitat de Catalunya, on l'ens local actua com a soci col·laborador en una cooperativa de treball forestal, aportant espais i continguts formatius, suport en la gestió del projecte i maquinària forestal durant el primer any de funcionament, amb l'objectiu que, transcorregut aquest període, la cooperativa pugui continuar la seva activitat de manera autònoma.

D'altra banda, es planteja la possibilitat d'explorar una tipologia més de caràcter integral, on les persones usuàries dels serveis públics també fossin sòcies, de tal manera que la suma conjunta entre aquestes i l'administració pública fos superior al percentatge de control de les entitats col·laboradores encarregades de la gestió. Així, el control es conservaria en mans de dues parts tan importants com l'administració pública i les persones usuàries del servei, amb l'objectiu d'assegurar la finalitat per la qual es va crear originàriament la cooperativa, en permetre la correcció de potencials desviacions que es puguin produir.

PRINCIPALS APRENTATGES

- Interès per identificar fórmules innovadores amb potencials de gestió participada i democràtica en la gestió de serveis públics.
- Valoració d'alternatives a l'externalització tradicional associada a la contractació pública de béns, obres i serveis.
- Anàlisi prèvia i comparativa d'experiències pràctiques a altres territoris.
- Identificació clara de l'objecte d'anàlisi i resolució executiva dels dubtes plantejats.
- Identificació d'obstacles de caràcter jurídic i execució d'accions relacionades per superar-los.

L'APLICACIÓ DE LA CPR A LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

José Navarro Gavilán, tècnic superior del Servei de Contractació de la Diputació de Barcelona, presenta el recorregut de la Diputació de Barcelona en compra i contractació pública responsable.

La rellevància de les decisions de compra per part de les administracions públiques és tant qualitativa com quantitativa, perquè aquestes poden actuar com a motor de canvi de l'economia, influir positivament en els preus i contribuir a l'articulació i consolidació d'un mercat social basat en criteris ètics i socials.

En aquest sentit, la Diputació de Barcelona (DIBA) inicia la seva trajectòria en contractació pública estratègica l'any 2014 i ja compta amb una normativa interna força desenvolupada, que inclou entre d'altres:

- Reserva social de contractació per a l'exercici 2019 (29.11.2018)
- Instruccions del Servei de Contractació per a la gestió de la contractació administrativa (25.5.2018)
- Recull de clàusules contractuals de caràcter social (12.6.2017)
- Instrucció per a la incorporació de clàusules socials en la contractació de la Diputació de Barcelona (7.4.2016)
- Instrucció d'ambientalització de la contractació (IAC) a la Diputació de Barcelona i als organismes dependents (24.7.2014)

La Instrucció per a la incorporació de clàusules socials en la contractació de la Diputació de Barcelona, aprovada per Decret de Presidència l'any 2016, s'aplica a qualsevol expedient de contractació de la DIBA (inclosos els contractes reservats) i té en compte l'aplicació transversal de les clàusules so-

cial (preveu la seva inclusió en qualsevol tipus de contracte). La norma dona importància a la figura de la persona responsable del contracte i estableix la inclusió de les clàusules socials en les diferents fases del procediment de contractació. A més, considera que, a l'hora de decidir quines clàusules cal incorporar, s'ha de valorar la seva relació amb l'objecte, la tipologia de contracte i l'impacte social que es pretén aconseguir. En aquest sentit, existeix el recull de clàusules contractuals de caràcter social, ja previst a la disposició addicional única de la instrucció de clàusules socials, que va elaborar un grup de treball transversal i que inclou propostes de redacció de clàusules per als Plecs de Prescripcions Tècniques i els Plecs de Clàusules Administratives Particulars.

D'altra banda, la reserva de contractes s'estableix per a centres especials de treball d'iniciativa social (regulats en la disposició final catorzena de la LCSP) i empreses d'inserció (regulades per la Llei 44/2007) i la DIBA defineix anualment l'import reservat, que per a l'any 2019 és d'un milió d'euros. Els serveis subjectes de reserva contractual són els de

neteja de recintes i edificis corporatius, la recollida selectiva de residus, les arts gràfiques, els serveis de missatgeria i paqueteria, la bugaderia industrial, el subministrament de productes alimentaris i tèxtils, els serveis d'informació i control d'accés i el suport a esdeveniments i jornades. D'altra banda, els contractes reservats poden adjudicar-se per qualsevol dels procediments contractuals que preveu la LCSP, incloent-hi els contractes menors, i no és possible requerir la constitució de garanties. En aquest sentit, la reserva social de contractació per a l'exercici 2019, aprovada per Acord de Junta de Govern, té com a objectiu promoure l'ocupació dels sectors més desfavorits mitjançant la reserva de contractes a CET i EI i pretén ser una eina per aconseguir els objectius del Pla de mandat en matèria social, d'inclusió i lluita contra la pobresa, tot fomentant la cohesió i la reducció de desigualtats.

Alguns exemples de contractes de la Diputació de Barcelona amb clàusules socials incorporades són l'expedient 2019/0001605, corresponent al "Servei de neteja, respectuós amb el medi ambient, del Pavelló Mestral del Recinte Maternitat", que incorpora

condicions especials d'execució amb la finalitat de garantir el compliment dels convenis col·lectius i les obligacions relatives a la Seguretat Social, així com l'eliminació de les desigualtats de gènere (garantint un salari igual per a dones i homes i una comunicació no sexista) i el pagament en temps i forma dels salaris del personal adscrit al contracte.

Quant a l'expedient 2019/0001486 del "Servei de neteja respectuós amb el medi ambient, del Pavelló Mestral del Recinte Maternitat", s'incorpora la possibilitat de comprovar el compliment del conveni sectorial a l'hora de determinar si una oferta és anormalment baixa. D'altra banda, a l'expedient 2018/0017215, del "Servei de neteja, respectuós amb el medi ambient, del Centre de Prevenció i Intervenció en Drogodependències (SPOTT) de la Diputació de Barcelona, ubicat al carrer Sant Honorat, 5 de Barcelona (RESERVA SOCIAL)", cal destacar la reserva social a centres especials de treball d'iniciativa social i empreses d'inserció.

De la mateixa manera, en l'expedient 2015/0006248 de "Subministrament del vestuari laboral corporatiu, camiseria i gènere de punt confeccionats respectant les normes bàsiques de l'Organització Internacional del Treball (OIT) destinat al personal de la Diputació de Barcelona (6 lots)", es demana l'acreditació de l'empresa o declaració responsable de compliment dels convenis fonamentals de l'OIT (llibertat sindical, negociació col·lectiva, no treball forçós, igualtat d'oportunitats i de tracte, i no treball infantil), a més a més de sol·licitar la relació detallada d'empreses confeccionadores del producte final (amb nom, adreça, telèfon i país) com a requisit de solvència i amb especial menció a l'objecte del contracte.

Finalment, l'expedient 2018/0010304, "Auditories i Intervenció als habitatges en situació de pobresa energètica dels municipis de les comarques de l'Alt

Penedès, l'Anoia i el Garraf", que va ser impugnada, incorpora com a criteris d'adjudicació la formació a les persones usuàries i al personal adscrit a l'execució del contracte. A més, inclou penalitats relatives a l'incompliment de les condicions especials d'execució.

Quant a l'evolució en la inclusió de clàusules socials en els contractes de la DIBA, cal analitzar els resultats dels indicadors de clàusules socials. En aquest sentit, s'ha detectat un increment progressiu i substancial en el nombre de contractes amb clàusules socials des de 2016, mentre que els imports adjudicats de contractes amb aquestes característiques no han tingut una evolució estable (import elevat el 2016, menor en 2017 i màxim el 2018). Els resultats de 2018 mostren com el 52,71% de l'import adjudicat correspon a contractes que inclouen clàusules socials, percentatge que s'enfila fins al 71,78% si no es comptabilitza l'import dels contractes menors.

El seguiment de l'execució de les clàusules és responsabilitat de cada unitat promotora de contractació, sense que es disposin actualment de dades agregades en aquest sentit. Cal destacar que la figura de responsable del contracte és clau i actualment no disposa del grau de rellevància i notorietat que li correspon pel que fa a les tasques de les quals és responsable. Finalment, independentment de les clàusules incorporades, és vital que la memòria justificativa que les acompanyi disposi del rigor tècnic i jurídic suficient per a assegurar així la solvència tècnica del procediment davant de possibles impugnacions futures.

PRINCIPALS APRENTATGES

- Disposició d'una normativa interna que s'ha anat ampliant i posant en pràctica des de 2014 i que regula la introducció de clàusules ambientals i socials, així com la reserva social.
- Existència de diversos exemples de plec que han incorporat clàusules socials i que poden ser replicables.
- L'impacte social que es pretén aconseguir és una de les consideracions per tenir en compte a l'hora de definir les clàusules que cal incorporar als contractes.
- El recull de clàusules socials ha estat elaborat per un grup de treball de caràcter transversal.
- Necessitat d'elaborar les memòries justificatives del contracte amb rigor tècnic i jurídic per tal de recopilar jurisprudència tècnica i legal imprescindible en cas de possibles impugnacions.

06

CONCLUSIONS I PROPOSTES DE CONTINUÏTAT

La taula que hi ha a continuació presenta un recull dels principals aprenentatges identificats

PRINCIPALS APRENTATGES

PRESENTACIÓ

- Compromís de la XMESS per treballar la contractació pública responsable (CPR), constituint un grup de treball específic.
- Suport de la CPR i del seu ús estratègic per afavorir l'ESS per part de totes les representants governamentals presents a la jornada.
- Existència de mesures de suport en l'àmbit europeu per als ens locals interessats en promoure l'ESS i possibilitat de crear xarxes amb organitzacions i ens d'altres països europeus per assolir objectius comuns.
- Possibilitat d'utilitzar recursos ja existents de la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona, quant a guies, procediments i models de contractes.
- Necessitat dels diferents nivells d'administració de treballar en xarxa, mitjançant la creació de grups de treball específics, per al desenvolupament efectiu de la CPR.

REFLEXIONS GENERALS

- Existeixen fortes sinergies positives entre la CPR i l'ESS, però la compra i la contractació no ho poden tot.
- El moment actual i el seu context són claus a l'hora de potenciar les possibilitats d'incorporació d'aspectes ASG a la presa de decisions pública.
- Cal ajustar les expectatives sobre la LCSP, conèixer les oportunitats i limitacions existents i aprofitar totes les possibilitats al màxim.
- Reflexionar sobre les característiques específiques individuals com a poders adjudicadors i valorar les accions relacionals i operatives prioritàries.
- L'exposició al risc de rebre impugnacions és molt elevada, cal preveure-les i desplegar les actuacions corresponents per a gestionar-les.
- Els aspectes de caràcter tècnic transversals a l'aplicació de consideracions ASG a la compra i la contractació pública (materialitat, valoració del teixit econòmic i social, requisits tècnics i jurídics, i seguiment) són claus i altament replicables.
- El treball conjunt entre poders adjudicadors és imprescindible per assegurar l'objectiu de transformació perseguit.

ARBÚCIES

- Consideració de la durada dels tràmits per a la recuperació de la gestió municipal del servei de menjadors en cas de gestió per part del Consell Comarcal.
- Col·laboració amb les famílies i els centres a l'hora de definir la gestió del servei de menjadors perquè aquesta s'adapti correctament a les necessitats i preferències de les parts implicades.
- Necessitat d'invertir recursos econòmics en l'habilitació d'instal·lacions per implantar un model de menjador basat en la cuina saludable i el producte fresc.
- Capacitat de la contractació pública responsable per afavorir l'economia social i solidària, alhora que aquesta proporciona valor afegit a la gestió del servei.
- Consideració de gran part dels potencials impactes del contracte, en termes d'anàlisi de materialitat, a l'hora de definir les clàusules.
- Definició d'indicadors de seguiment per determinar l'impacte d'un canvi de model de gestió del servei.

GRANOLLERS

- Prioritat política.
- Implicació de les persones que hauran d'utilitzar l'eina en el seu procés de creació i desenvolupament.
- Identificació de les famílies de productes i serveis prioritaris a l'hora de pensar i reflexionar sobre les possibles clàusules a incloure a la guia.
- Consideració de totes les fases contractuals i ampliació de la perspectiva utilitzada a totes elles.
- Formació específica, periòdica i constant tant interna com externa (empreses proveïdores).
- Realisme i supervisió. No té sentit incloure consideracions que després no disposaran d'un mecanisme de seguiment.

- Acompanyament formal al teixit econòmic per a la correcta implantació de les clàusules. Cal fer-ho tan fàcil com sigui possible.
- Desenvolupament de mecanismes de seguiment del grau de compliment de les clàusules durant tot el període d'execució del contracte.
- Parametrització del seguiment del contracte com un dels reptes per a la mesura d'impacte.

TERCER SECTOR SOCIAL

- Necessitat de superar l'adjudicació seguint el criteri de l'oferta econòmicament més avantatjosa, encara molt habitual en algunes tipologies de contractes i reserves contractuals.
- Consideració de noves formes de gestió diferents de la contractació per garantir la qualitat i estabilitat de determinades prestacions, així com una quota de mercat per a l'economia social.
- Importància de la participació dels agents econòmics i social en la cocreació de normativa pública.
- Elevat potencial dels ens locals per afavorir el TSS a través de la concertació social, però existència de limitacions legals.

VILAFRANCA DEL PENEDÈS

- Prioritat política i complicitat de totes les parts involucrades.
- La CPR necessita una iteració molt elevada, com a base per a l'aprenentatge i la consolidació de pràctiques, així com per a la consecució dels objectius establerts.
- Relació activa i intensa amb les entitats del teixit econòmic i social per tal de valorar la forma més efectiva d'incorporar clàusules, així com per identificar les principals limitacions que no permeten a cert tipus d'organitzacions participar a les licitacions públiques.

- Criteris innovadors: la valoració de la distància al lloc de treball com un indicador de les condicions laborals i l'impacte ambiental de l'activitat.
- Compromisos vinculants i establiment de penalitzacions.
- Una correcta definició dels criteris d'adjudicació permet la concurrència diversa d'organitzacions, tot posant en valor avantatges competitiu de caràcter social.
- Ampliar l'abast d'inclusió dels criteris socials a altres àmbits de despesa pública.
- És important ampliar la consideració d'economia social a altres models d'activitat productiva més enllà de les empreses d'inserció social i els centres especials de treball.

IGUALTAT DE GÈNERE

- La consideració transversal de la igualtat de gènere en les polítiques públiques, una obligació legal.
- L'existència de múltiples efectes positius de la introducció de clàusules d'igualtat de gènere en els contractes.
- La manca de neutralitat de les polítiques públiques: si no s'actua, es perpetua la desigualtat.
- Les possibilitats (i limitacions) que ofereix el nou marc legal a l'hora d'incloure clàusules de gènere.
- L'afectació indirecta de clàusules ambientals, socials i ètiques en la igualtat de gènere.
- La necessitat de realitzar un seguiment acurat que inclogui la fase d'execució.
- La importància de l'eficàcia i l'eficiència: "És millor posar una clàusula rellevant i fer-ne seguiment real, que no moltes i no fer-ne seguiment".

COOPERATIVES MIXTES DE SERVEIS PÚBLICS

- Interès per identificar fórmules innovadores amb potencials de gestió participada i democràtica en la gestió de serveis públics.
- Valoració d'alternatives a l'externalització tradicional associada a la contractació pública de béns, obres i serveis.
- Anàlisi prèvia i comparativa d'experiències pràctiques a altres territoris.
- Identificació clara de l'objecte d'anàlisi i resolució executiva dels dubtes plantejats.
- Identificació d'obstacles de caràcter jurídic i execució d'accions relacionades per superar-los.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

- Disposició d'una normativa interna que s'ha anat ampliant i posant en pràctica des de 2014 i que regula la introducció de clàusules ambientals i socials, així com la reserva social.
- Existència de diversos exemples de plecs que han incorporat clàusules socials i que poden ser replicables.
- L'impacte social que es pretén aconseguir és una de les consideracions per tenir en compte a l'hora de definir les clàusules que cal incorporar als contractes.
- El recull de clàusules socials ha estat elaborat per un grup de treball de caràcter transversal.
- Necessitat d'elaborar les memòries justificatives del contracte amb rigor tècnic i jurídic per tal de recopilar jurisprudència tècnica i legal imprescindible en cas de possibles impugnacions.

La professionalització de la compra i la contractació pública, i la corresponent creació de xarxes i recursos per assolir aquest estadi, esdevé una de les conclusions més rellevants de caràcter transversal

a totes les experiències compartides. El paper de xarxes com la XMESS i els ens supramunicipals, així com la promoció de plataformes tècniques que facilitin l'accés al coneixement compartit, és un dels aspectes que cal potenciar a curt termini per assolir la implantació de clàusules ASG de forma exponencial entre les diferents administracions públiques.

De la mateixa manera, aquestes xarxes de caràcter tècnic permetran anar consolidant les xarxes relacionals que cal formalitzar amb totes les parts implicades en l'efectivitat de la inclusió de consideracions ASG en la compra i la contractació pública, incloent-hi el teixit econòmic i social.

En aquest sentit, les principals propostes de continuïtat a curt i mitjà termini relacionades amb la jornada realitzada són les següents:

- Habilitació real i pràctica de xarxes per compartir coneixement i mecanismes de suport mutu entre administracions públiques.
- Organització de jornades de formació específiques amb presència compartida tant de diversos poders adjudicadors com de persones implicades (tècniques, jurídiques i representants d'entitats).
- Participació activa en la promoció, creixement i extensió territorial de recursos tècnics com la plataforma ContrataResponsable de REAS.
- Identificació d'impactes ASG associats a les diferents compres i contractacions públiques i aplicació de perspectives innovadores en la definició de criteris ASG per incloure.
- Anàlisi de potencials modificacions que cal treballar en els àmbits normatius vigents en l'actualitat.
- Comunicació i acostament a la ciutadania de la contractació pública responsable i les implicacions derivades.

PROGRAMA EN DETALL DE LA JORNADA

Jornada de Compra Pública Responsable

22 de març de 2019

innoBA, carrer del Perú, 52, Barcelona

09.00-09.30 h: Acreditacions i cafè

09.30-10.00 h: Presentació de la jornada a càrrec de:

Txell Carbó: en representació de la vicepresidència de la XMESS

Maria Sol Lage: cap de l'Oficina Tècnica d'Estratègies per al Desenvolupament Econòmic de la DIBA

Anna Ciutat: Subdirectora general de Contractació de la Generalitat de Catalunya

Estelle Bacconnier: Thivet policy officer de la Direcció General pel Mercat Intern, la Indústria, l'Emprenedoria i el SME de la Comissió Europea

10.00-11.30 h: Ponència a càrrec de *Paco Blanco* López, exdirector de Coordinació de Contractació Administrativa de l'Ajuntament de Barcelona, amb la introducció i dinamització del debat a càrrec d'*Amanda Ortega*, experta en responsabilitat social i contractació pública responsable

11.30-12.00 h: Pausa cafè

12.00-14.00 h: Experiències inspiradores

12.00-12.30 h:

Espai A: Menjadors escolars, per *Josep M. Ribera*, tècnic de l'Ajuntament d'Arbúcies.

Espai B: El procés d'implantació de la Guia de contractació pública responsable en el dia a dia de l'Ajuntament, per *Núria Blanchar*, directora dels Serveis de Contractació i Compres de l'Ajuntament de Granollers.

12.30-13.00 h:

Espai A: Els serveis d'atenció a les persones i la contractació pública responsable, per *Joan Segarra*, president de La Confederació.

Espai B: Contractació reservada, Entrem-hi, per *Aureli Ruiz Milà*, tinent d'alcalde de Serveis Centrals i Hisenda de l'Ajuntament de Vilafranca del Penedès.

13.00-13.30 h:

Espai A: La igualtat de gènere en la contractació pública, per *Iolanda Fresnillo*, llicenciada en Sociologia i màster en Cooperació i Desenvolupament, vinculada a l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG)

Espai B: El projecte de cooperativa de serveis públics, per *Ester Vidal Pujol-Xicoy*, directora de serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona, i *Marina Berge*, advocada i sòcia del Col·lectiu Ronda.

13.30-14.00 h:

Aplicació pràctica de la compra responsable a la Diputació de Barcelona, per *José Navarro Gavilán*, tècnic superior del Servei de Contractació de la Diputació de Barcelona.

14.00-14.15 h: Conclusions

14.15-14.30 h: Cloenda de la jornada a càrrec d'*Ester Vidal*, directora de Serveis d'Economia Cooperativa, Social i Solidària i Consum de l'Ajuntament de Barcelona.

LLISTA DE DOCUMENTACIÓ RELACIONADA

PRESENTACIÓ DE LA JORNADA

- Codi de principis i conductes recomanables en la contractació pública de la Generalitat de Catalunya
- Codi per a una contractació pública socialment responsable de la Generalitat de Catalunya
- Pla nacional de compra pública d'innovació de Catalunya
- Guies de compra pública verda de la Generalitat de Catalunya
- Nova eina de consulta de les previsions de futures licitacions de la Generalitat de Catalunya
- Presentació de la Guia de bones pràctiques per al foment de l'accés de les PIME a la contractació del sector públic de Catalunya
- Model de contracte de rendiment energètic amb garantia d'estalvi per a edificis públics de la Generalitat de Catalunya
- Guia de bones pràctiques per la foment de l'R+D+I en l'àmbit de la contractació pública de la Generalitat de Catalunya
- Informes anuals d'indicadors amb especial referència a l'adjudicació a PIME de la Generalitat de Catalunya
- Portal web de contractació pública de la Generalitat de Catalunya

EXPERIÈNCIES INSPIRADORES

- Presentacions utilitzades per a les diferents ponències.
- Plecs disponibles al perfil del contractat dels diferents ens públics.
- Guia de clàusules socials de l'Ajuntament de Granollers
- Document de propostes de la Confederació: "Per una gestió de serveis públics d'atenció a les persones amb la iniciativa social sense afany de lucre a través de l'acció concertada."
- Guia per la incorporació de la perspectiva de gènere en els contractes públics de la Generalitat de Catalunya
- "Capítol 6. Contractació pública responsable i clàusules socials per revertir la desigualtat de gènere. Oportunitats i límits", de l'estudi Innovacions locals contra la desigualtat de gènere a l'ocupació de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials (2018)
- Projecte "Impulso a la creación de Cooperativas de Servicios Públicos y Cooperativas Mixtas: nuevas fórmulas cooperativas recogidas en la Ley de Cooperativas Andaluza":
 - Informe Jurídic: Cooperatives de Serveis Públics
 - Manual guia: Cooperatives mixtes.
 - Manual guia: Cooperatives de Serveis Públics.
- Constitución de una cooperativa de servicios públicos para el ejercicio de competencias municipales en la administración local andaluza. Cuestiones jurídicas para la creación de una Cooperativa de Servicios Públicos por el Ayuntamiento de Villamanrique de la Condesa (Sevilla).

- Projecte Forestal COOP
 - Notícia relacionada
 - Fullet informatiu
- Article "La alternativa cooperativa en la prestación de servicios públicos sostenibles" per Vega Maria Arnáez Arce (2018).
- Reserva social de contractació per a l'exercici 2019 de la Diputació de Barcelona.
- Instruccions del Servei de Contractació per a la gestió de la contractació administrativa de la Diputació de Barcelona.
- Recull de clàusules contractuals de caràcter social de la Diputació de Barcelona.
- Instrucció per a la incorporació de clàusules socials en la contractació de la Diputació de Barcelona.
- Instrucció d'ambientalització de la contractació (IAC) a la Diputació de Barcelona i als organismes dependents.

ISBN: 978-84-09-12895-2

